

ŠIAULIŲ LOPŠELIS-DARŽELIS

IKIMOKYKLINIO UGDYMO SI PROGRAMA

AUGU SVEIKAS

2018m.

PRITARTA
Šiaulių miesto savivaldybės
administracijos direktorius
Antanas Bartulis
2018-07-09

PATVIRTINTA
Šiaulių lopšelio-darželio „Žiogelis“
direktoriaus 2018 m. rugpjūčio 31 d.
įsakymu Nr. V-78

ŠIAULIŲ LOPŠELIS-DARŽELIS „ŽIOGELIS“

IKIMOKYKLINIO UGDYMO SI PROGRAMA

AUGU SVEIKAS!

2018

2007 METAIS PROGRAMAŲ RENGĖ:

Otilija Jurienė, Asta Kerienė, Rūta Krivickienė, Vida Gazbeinienė, Jolanta Račkauskienė, Rasa Pranckūnienė, Sigita Saviščevienė, Natalja Starožinskienė, Renata Žaromskienė.

PROGRAMAŲ TOBULINO:

2010 metai - Rūta Krivickienė, Jolanta Pažarauskienė, Sigita Saviščevienė, Renata Žaromskienė, Ona Kolčanovienė, Jadvyga Gajauskienė;

2012 metai - Asta Kerienė, Sigita Saviščevienė, Natalja Starožinskienė, Stefa Tarailienė, Lina Račė, Vanda Žymantienė;

2016 metai - Ingrida Jočienė, Raimonda Aušbikavičienė, Gita Gorodničenko, Valentina Aušbikavičė, Renata Žaromskienė;

2018 metai – Natalja Starožinskienė, Raimonda Aušbikavičienė, Rūta Stonienė, Rūta Krivickienė, Justina Jurevičiūtė, Renata Žaromskienė.

SIŪLYMUS TEIKĖ: lopšelio-darželio bendruomenė.

TURINYS

1. BENDROSIOS NUOSTATOS	4
2. IKIMOKYKLINIO UGDYMOŠI PRINCIPAI:	10
3. TIKSLAS IR UŽDAVINIAI	13
4. UGDYMOŠI TURINYS, METODAI IR PRIEMONĖS:	14
4.1. Judėjimas ir sveikata (sveikas)	18
4.2. Emocinis ir socialinis ugdymasis (orus)	24
4.3. Kalbos ir komunikavimo ugdymasis (bendraujantis)	29
4.4. Pažinimo ugdymasis (smalsus)	34
4.5. Meninis ugdymasis (kuriantis)	43
5. UGDYMOŠI PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS:	48
LITERATŪRA	52
PRIEDAI:	53
I priedas. Judrieji žaidimai lauke	53
II priedas. Fizinio aktyvumo pratybų metinis planas	60

1. BENDROSIOS NUOSTATOS

Švietimo paslaugų teikėjas

Šiaulių lopšelis–darželis „Žiogelis“ – viešas juridinis asmuo, nesiekianti pelno Šiaulių miesto savivaldybės švietimo institucija.

Teisinė forma: bendrosios paskirties Šiaulių miesto savivaldybės ikimokyklinio ugdymo biudžetinė įstaiga.

Grupė: neformaliojo švietimo mokykla.

Tipas: lopšelis-darželis.

Adresas: Dainų g. 11, 78333 Šiauliai

Telefonas: 8 41 55 30 42, 8 41 55 28 06

Elektroninis paštas: info@darzelis.lt

Interneto svetainės adresas: www.darzelis.lt

Ugdymosi programos atnaujinimo veiksniai ir kryptys

Lopšelio – darželio „Žiogelis“ ikimokyklinio ugdymo programa (toliau programa) atnaujinta atsižvelgiant į šiandienos vaikų poreikius, tėvų lūkesčius ir lopšelio-darželio bendruomenės pasiūlymus. Atnaujinant programą buvo vadovaujama ikimokyklinį ugdymą reglamentuojančiais ir metodinę pagalbą teikiančiais dokumentais: Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašu (2005, 2011, 2017), LR švietimo įstatymo (2011) nuostatomis, Ikimokyklinio ugdymo metodinėmis rekomendacijomis (2014), Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašu (2014) ir kt.

Atnaujinant programą siekiama aktyvaus vaiko dalyvavimo ugdymosi procese, kuriant kartu su vaiku jam aktualų ir prasmingą ugdymo turinį pagrįstą kontekstinio ugdymosi principais.

Programoje didesnis dėmesys skiriamas vaikų sveikatos stiprinimui, nes lopšelis-darželis „Žiogelis“ priklauso Lietuvos sveikatą stiprinančių mokyklų tinklui. Ugdymo turinyje plačiau atskleidžiamas sveikos gyvensenos pradmenų, saugaus elgesio buityje ir aplinkoje įgūdžių stiprinimas bei sąlygų, skatinančių aktyvią fizinę veiklą, sudarymą.

Programos paskirtis – padėti šeimai sėkmingai ugdyti vaiką.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymu (2011), siekiame išugdyti kiekvienam asmeniui vertybines orientacijas, leidžiančias tapti doru, siekiančiu žinių, savarankišku, atsakingu, patriotiškai nusiteikusiu žmogumi. Ikimokyklinio ugdymosi programa atliepia:

Ugdymosi programos ryšys su strateginiais dokumentais

- ✓ Jungtinių Tautų vaiko teisių konvenciją (1995);
- ✓ Valstybinės švietimo strategijos 2013-2022 metams tikslus;
- ✓ Vaiko gerovės valstybės politikos koncepciją (2003), kurioje akcentuojama atsakomybė už vaikų visuminį ugdymąsi, įvairių vaiko poreikių: judėjimo, fizinio ir psichinio saugumo, žaidimo, bendravimo, bendradarbiavimo, pažinimo, saviraiškos tenkinimą;
- ✓ Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašą (2014);
- ✓ Rengimo šeimai ir lytiškumo programą (2007);
- ✓ Šiaulių miesto 2015 – 2024 metų strateginio plėtros plano nuostatas;
- ✓ Šiaulių lopšelio-darželio „Žiogelis“ nuostatus (2016).

Vaikai ir jų poreikiai

Lopšelį – darželį „Žiogelis“ lanko vaikai nuo 1 iki 6 metų amžiaus. Įstaigoje veikia ankstyvojo ir ikimokyklinio ugdymosi grupės. Vaikas ir jo poreikiai – svarbiausi įstaigoje.

Išskiriami bendrieji vaikų poreikiai, kuriais vadovaujantis organizuojamas ugdymas lopšelyje – darželyje:

- ✓ edukacinės aplinkos turtingumas, patrauklumas, nuolatinis atnaujinimas;
- ✓ ugdymo proceso patrauklumas, vaizdingumas, kontekstualumas, atitikimas vaiko poreikiams;
- ✓ ugdomosios veiklos formų įvairumas, žaismingumas;
- ✓ vaiko aktyvumas ugdymosi procese, saviraiška, žaidimas;
- ✓ ugdymasis per džiugias patirtis.

Tačiau siekiant bendruomenės poreikius atliepiančio, modernaus ugdymosi, būtina atsižvelgti ir į tuos vaikų ugdymosi poreikius, kuriuos sąlygoja išoriniai veiksniai ir įstaigos kontingento specifika:

1 lentelė

Lopšelio-darželio „Žiogelis“ ugdytinių poreikiai

Veiksniai	Vaikų poreikiai
Ugdytinių sveikatos (fizinės, emocinės) būklės blogėjimas.	Sveikos gyvensenos įgūdžių ir nuostatų formavimas, korekcinų, profilaktinių, prevencinių programų ir priemonių realizavimas, pagalbos vaikui ir šeimai teikimas.

Daugėja socialinės rizikos šeimų.	Pagalba ir parama šeimai (tėvų švietimas), emociškai saugios aplinkos kūrimas, smurto ir patyčių prevencija, vaikų užimtumo gerinimas, ugdymosi turinio personalizavimas.
Kalbos ir komunikacijos sutrikimų daugėjimas.	Pagalba ir parama šeimai, vaikui; socializacijos procesų intensyvinimas, specialistų teikiančių pagalbą vaikui bendradarbiavimas.

Savitai besiuogdantys vaikai integruojami į bendrojo ugdymosi grupes. Ugdymosi turinys, numatytas šioje programoje, jiems personalizuojamas, lanksčiai diferencijuojamas vadovaujantis įstaigos Vaiko gerovės komisijos, Šiaulių miesto Pedagoginės psichologinės ar Ankstyvosios reabilitacijos tarnybų rekomendacijomis. Gabiems vaikams kuriamos iššūkio situacijos. Kiekvienam vaikui sudaromos galimybės reikšti savo nuomonę, rinktis veiklą pagal poreikius, pomėgius ir gebėjimus, lavėti tiek, kiek kiekvienas turi prigimtinių galių - skatinamas vaiko savarankiškumas tose srityse, kur gebėjimai geriau susiformavę ir teikiama didesnė pagalba mažiau išlavėjusių gebėjimų ugdymuisi.

Pedagogų ir kitų specialistų pasirengimas

Įstaigos pedagogai - profesionalai, gebantys organizuoti ugdymosi procesą, atsižvelgiant į individualius vaikų poreikius ir galias, kontekstą, skirti dėmesį kiekvienam vaikui. Tai kompetentingi ikimokyklinio ugdymo pedagogai, gebantys priimti pokyčius, ieškoti naujų ugdymo formų ir metodų ugdymosi kokybei siekti.

Vaikų ugdymosi kokybę, patrauklumą lemia lopšelyje-darželyje „Žiogelis“ dirbančių specialistų įvairovė: judesio korekcijos ir meninio ugdymo mokytojai, logopedas, socialinis pedagogas, kineziterapeutas, plaukimo instruktorius. Jų dėka vaikai turi galimybę sportuoti, dainuoti, lankyti korekcines laikysenos bei plokščiapėdystės mankštas, logopedines pratybas, baseiną, dalyvauti įdomiose socialinio pedagogo inicijuotose veiklose.

Įstaigoje dirbantys pedagogai ir pagalbos vaikui specialistai aktyvūs, iniciatyvūs, todėl kiekvienais metais vaikų ugdymąsi pajvairina projektine veikla. Tai ne tik grupių, įstaigos ar miesto projektai, tačiau ir respublikiniai bei tarptautiniai projektai. Jie skatina pedagogų mokymąsi, nuolatinį įstaigos veiklos tobulėjimą bei plečia vaikų akiratį naujomis, prasmingomis patirtimis. Darželio bendruomenė nuolat besimokanti, tobulinanti profesinę, asmeninę

Regiono ir įstaigos savitumas

kompetencijas. Pedagogai skleidžia gerąją darbo patirtį mieste, respublikoje nuolat organizuodami įvairius renginius, seminarus, konferencijas.

Darželis įsikūręs pietinėje miesto dalyje, Dainų mikrorajone, gražioje vietoje šalia bažnyčios, pramogų ir poilsio parko „Beržynėlis“, Saulės pradinės, Romuvos progimnazijos. Čia ramu, nėra pramonės objektų, daug erdvės bei natūralios gamtinės aplinkos. Todėl vaikai gali saugiai ir sveikai augti, bręsti, žaisti, dalyvauti renginiuose, skatinančiuose sveiką gyvenimą, aplinkosaugines idėjas. Įstaigoje organizuojami gražūs, originalūs renginiai, įtraukiant ugdytinių šeimas, kitas švietimo įstaigas, mikrorajono gyventojus. Lopšelyje - darželyje ugdytiniai turi atskirus miegamuosius, žaidimų kambarius, sporto bei muzikos sales, biblioteką ir baseiną. Lauke vaikų pažintiniams ir judėjimo poreikiams tenkinti įsteigta „Žalioji sala“ (daržas) ir „Žalioji takelis“, modernūs įrengimai. Atsižvelgiant į tėvų poreikius įstaigoje organizuojamas papildomas vaikų ugdymas.

Jau du dešimtmečius Šiaulių lopšelio-darželio „Žiogelis“ bendruomenė sėkmingai įgyvendina sveikatos stiprinimo ugdymosi kryptį bei priklauso Lietuvos Sveikatą stiprinančių mokyklų tinklui. Todėl kiekvieno vaiko lankančio šią įstaigą gyvenimo patirtis praplečiama sveikos gyvensenos vertybinėmis nuostatomis, gebėjimais ir žiniomis. Į vaikų ugdymosi procesą integruojama Sveikatos stiprinimo programa „Mes galim!“.

Šiaulių lopšelio-darželio „Žiogelis“ bendruomenė siekia, kad šią įstaigą lankantys vaikai augtų laimingi, saugūs, sveiki ir aktyvūs. Tai atsispindi lopšelio – darželio vizijoje:

„ČIA VAIKYSTĖ LAIMINGA, SAUGI, SVEIKA IR AKTYVI“

Vaikas darželyje priimamas kaip išskirtinis, savitas, unikalus ir lygiavertis ugdymosi partneris, pasižymintis individualiais gebėjimais, savitu pasaulio suvokimu ir ugdymosi būdu. Jam sudarytos sąlygos augti, tobulėti, išreikšti save ugdymosi turinį grindžiant kontekstinio ugdymosi principais. Lopšelio–darželio pedagogai siekia ugdymosi kokybės, bendradarbiavimo bei pagalbos šeimai.

Tėvų (globėjų), vietos bendruomenės poreikiai

Rengiant ir tobulinant ikimokyklinio ugdymosi programą, vaikų tėvai išreiškė nuomonę, išsakė lūkesčius anketinės apklausos metu. Ugdytinių tėvus (92%) tenkina įstaigos pasirinkta ugdymosi kryptis – sveikatos stiprinimas.

Beveik visi (97%) tėvai palankiai vertina sveikatos stiprinimo ugdymosi kokybę. Daugelis apklausoje dalyvavusių tėvų (96%) mano, jog ikimokyklinio ugdymosi programa „Augu sveikas“ įgalina įstaigos bendruomenę teikti kokybiškas ugdymosi paslaugas ir užtikrinti kiekvieno vaiko individualią ūgtį. Beveik visi tėvai (87%) pritaria kontekstinio ugdymosi principų diegimui.

Ugdytinių tėvai taip pat identifikavo svarbiausius vaikų gebėjimus, kurių ugdymuisi lopšelio-darželio „Žiogelis“ bendruomenė turėtų skirti daugiausiai dėmesio:

- ✓ sveikam kasdieniam gyvenimui reikalingi įgūdžiai;
- ✓ pomėgis aktyviai judėti ir leisti laiką;
- ✓ smalsumas, domėjimasis viskuo, kas vyksta, stebėjimas, bandymas, gebėjimas samprotauti;
- ✓ mokymosi motyvacija ir mokėjimas džiaugtis tuo ką išmokai;
- ✓ gebėjimas geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiaisiais ir bendraamžiais.

Atsižvelgiant į vietos bendruomenės poreikius, išplėtotas bendradarbiavimas su greta esančiomis ugdymosi įstaigomis („Saulės“ paradinė mokykla, „Romuvos“ progimnazija ir gimnazija, mikrorajono lopšeliais – darželiais), laisvalaikio ir pramogų parku „Beržynėlis“, mikrorajono bibliotekomis, bažnyčia ir kt. Kartu organizuojamos įvairios akcijos, talkos, šventės, edukacijos, minėjimai ir t.t.

Filosofinis, psichologinis, pedagoginis požiūris į vaiką

Lopšelio – darželio „Žiogelis“ ugdymosi turinio įgyvendinimas grindžiamas **humanistinio ugdymosi** vertybinėmis nuostatomis. Vaikas priimamas kaip aktyvus, lygiavertis ugdymosi proceso partneris, kurio individualūs poreikiai, galimybės, pasaulėjauta bei raidos ypatumai yra pagrindiniai veiksniai, turintys įtakos ugdymosi proceso specifikai, kuri grindžiama vaiko saviraiškos galimybių užtikrinimu ir nuolatine refleksija. **Egzistencialistinio – fenomenologinio ugdymo** vertybės pasireiškia: pedagogų gebėjimu pažinti ir gerbti kiekvieno vaiko individualumą; vaiko ir pedagogo sąveikos kaip abipusio draugiško bendradarbiavimo vertinimu; vaikų skatinimu pažinti save, suvokti savo vietą pasaulyje ir gerbti kitą asmenybę; vertinimu, kai kiekvieno ugdytinio individuali pažanga nustatoma lyginant jį ne su kitais, o su jo paties ankstesniais gebėjimais. Įstaigoje svarbios **progresyvinės filosofinės**

ugdymo krypties nuostatos, kurios akcentuoja ugdytinio gebėjimą spręsti problemas, reikšti savo nuomonę, kritiškai mąstyti, pabrėžiant ugdytinio individualumą. Vadovaudamiesi jomis, pedagogai siekia ne žinių kiekio kaupimo, o gebėjimo jas taikyti praktiškai ir interpretuoti skirtingose gyvenimiškose situacijose. Todėl siekiama, kad vaikas nuolat patirtų pažinimo džiaugsmą per aktyvią, praktinę, savarankišką veiklą ugdymosi situacijose. Tai skatina aktyviųjų ugdymo metodų bei būdų taikymą, personalizavimo, diferencijavimo ir integravimo principų taikymą ugdymosi procese. Siekiant kokybiško, visuminio, visuomenės ir vaiko poreikius atliepančio ugdymosi, svarbus yra psichologinis vaiko asmenybės bei raidos suvokimas. Įstaigoje vadovaujamosi J. Piaget kognityvinės raidos teorijos idėjomis, jog vaikas geriausiai atsiskleidžia praktiškai veikdamas; J. Brunerio pažinimo plėtotės teorija, L. Vygotskio sociokultūrinė pažinimo vystymosi teorija, E. Eriksono – psichosocialinės raidos teorija. Šių teorijų esminės nuostatos įpareigoja pedagogus objektyviai vertinti kiekvieno vaiko asmenybę ir jos daromą pažangą, planuoti ugdymosi procesą atsižvelgiant į vaikų mąstymo, veikimo, patirties ir žinių kaupimo specifiškumą atskirais amžiaus tarpsniais. Aktyvus šių žinių taikymas praktikoje lemia pasitikinčios savimi, atsakingos, iniciatyvios, kūrybingos asmenybės ugdymąsi, sėkmingą socializaciją, konstruktyvų konfliktinių situacijų valdymą ir sprendimą.

Programos įgyvendinimo sąlygos

- ✓ Kryptingas, personalizuotas ugdymosi proceso planavimas.
- ✓ Vaiko pasiekimų/pažangos vertinimas keliant realistinius ugdymosi tikslus atsižvelgiant į individualius vaikų ugdymosi poreikius.
- ✓ Saugi, atliepanti individualius vaikų poreikius ir motyvuojanti ugdytis bei skatinanti kūrybiškumą aplinka.
- ✓ Ugdymosi metodai, skatinantys vaikų individualią ir bendrą veiklą grupėse, atliepiant kontekstinio ugdymosi principus.
- ✓ Ugdymasis per žaidimus, įtraukiantis realaus gyvenimo patirtį bei keliantis naujus iššūkius vaikams.
- ✓ Veiklos, atliepančios vaiko pomėgius, gyvenimo bendruomenėje ir pasaulyje ypatumus bei įgalinančios jį jas įsitraukti ir šeimą.
- ✓ Integruotas sveikatos stiprinimo ugdymas pagal sveikatą stiprinančios mokyklos programą „Mes galim!“.
- ✓ Nuolatinė sąveika su šeima, ugdymosi tęstinumas bendradarbiaujant.

2. IKIMOKYKLINIO UGDYMOŠI PRINCIPAI

Atsižvelgiant į vaiko asmenybės ir jo ugdymosi sampratą, išreikštą per filosofines kryptis ir psichologines teorijas, modernios edukacijos rekomendacijas, lopšelio-darželio „Žiogelis“ programos ugdymosi turinys ir jo įgyvendinimas grindžiamas šiais principais:

- Humaniškumo** Remiantis šiuo ugdymo principu įstaigoje siekiama užtikrinti kiekvieno vaiko teisę būti skirtingam ir gerbiamam kaip asmenybei. Daug dėmesio skiriama vaiko savarankiškumo didinimui, asmeninės patirties bei saviraiškos plėtotei, suteikiama daug laisvės pedagogams ir vaikams pasirenkant ugdymosi formas, priemones bei temas. Siekiama ugdymosi proceso personalizavimo, diferencijavimo ir pritaikymo konkrečiau vaiko poreikiams, galimybėms.
- Sveikatingumo** Šiuo principu grįstas ugdymas laiduoja vaikui fiziškai ir psichologiškai saugią aplinką. Vaikams formuojamos nuostatos: savarankiškai laikytis asmens higienos; būti fiziškai aktyviems; laikytis darbo-poilsio-maitinimosi ritmo. Sveikatingumo principu grįstas ugdymas leidžia ugdytiniams įgyti sveikos gyvensenos įgūdžių, saugoti savo ir kitų fizinę bei psichinę sveikatą.
- Integralumo** Siekiama harmoningos, visapusiškos vaiko asmenybės sklaidos, tobulėjimo ir sveikatos stiprinimo integravimo, paskirstant dėmesį vienodai fizinio–psichinio-socialinio ugdymo darnai bei pažinimo – jausminės – praktinės patirties veiklai. Integralumo principas formuoja vientisą supančio pasaulio vaizdą bei įgalina perprasti priežastinius ryšius.
- Tęstinumo** Ugdymosi programoje pagrįstoje tęstinumo principu, ugdymasis suvokiamas kaip nesibaigiantis, nenutrūkstantis savęs ir pasaulio pažinimo procesas. Programoje šis principas realizuojamas ugdymosi turinį nuosekliai plėtojant per ugdytinių amžiaus tarpsnius, psichosocialinės raidos ypatumus, atsižvelgiant į kiekvieno vaiko ugdymosi savastį, plėtojant visų įstaigoje dirbančių specialistų veiklos integralumą bei glaudų bendradarbiavimą su vaiko šeima.
- Kontekstualumo** Siekiama ugdymosi tikslų, uždavinių, turinio, metodų dermės; taikomi įvairūs integracijos būdai (teminė, probleminė, metodų); ieškoma ugdymo turinio sąsajų su socialiniu-kultūriniu gyvenimo kontekstu, atsižvelgiama į aplinkos (regiono, miesto, įstaigos) ypatumus.

Pedagoginės sąveikos būdai

Lopšelyje–darželyje „Žiogelis“ pripažįstama, jog tėvai (globėjai) yra svarbiausi vaiko ugdytojai. Todėl su jais siekiama pozityvaus, pasitikėjimu ir pagarba grįsto bendravimo, bendradarbiavimo ugdant vaiką. Įstaigos darbuotojai nuolat ieško būdų ugdytinių šeimų įtraukties į ugdymosi procesą didinimui. Bendradarbiavimo su šeima formos:

- ✓ Tėvų (globėjų) dalyvavimas projektinėje veikloje, šventėse, sporto renginiuose, atvirų durų dienose;
- ✓ Tėvų (globėjų) dalyvavimas vertinant ir aptariant vaikų pasiekimus, pažangą;
- ✓ Tėvų (globėjų) dalyvavimas lopšelio-darželio savivaldoje;
- ✓ Tėvų (globėjų) ir vaikų meninių darbų parodų organizavimas;
- ✓ Grupės ir bendrų tėvų (globėjų) susirinkimų organizavimas;
- ✓ Tėvų (globėjų) apklausų įvairiais vaiko ugdymosi organizavimo klausimais vykdymas;
- ✓ Informacijos apie vaiką, įvairią lopšelio-darželio veiklą, sklaida (internetinė svetainė, elektroninis dienynas, lankstinukai);
- ✓ Bendrų vaikų ir tėvų (globėjų) edukacinių, pramoginių išvykų organizavimas;
- ✓ „Vasaros stovyklos“ veikla;
- ✓ Tėvų švietimo ir konsultavimo renginiai (paskaitos, diskusijos).

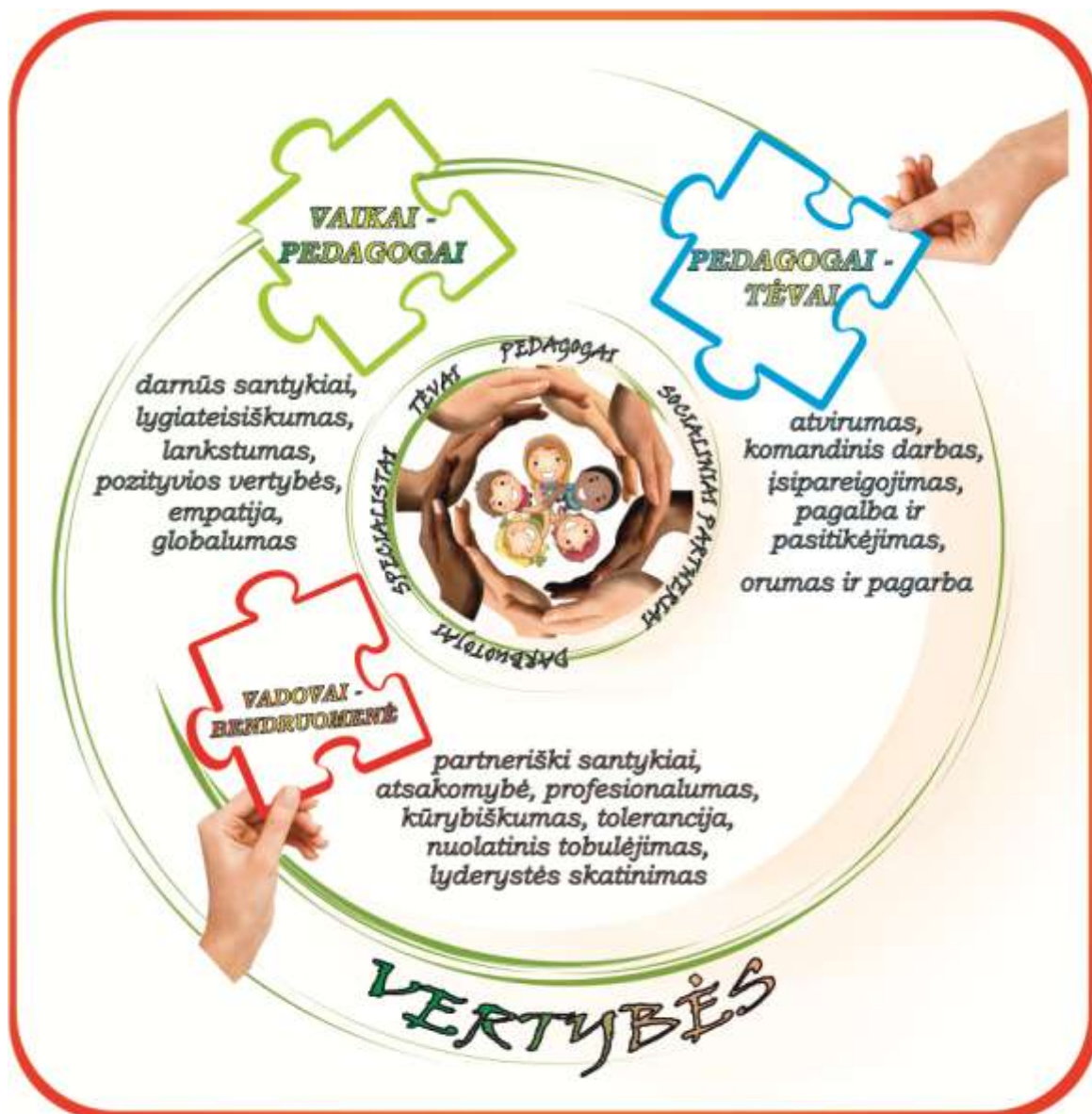
Ikimokyklinio amžiaus vaikai veiksmingiausiai ugdomi aplinkoje, kurioje yra saugūs, gerbiami, kurioje pripažįstama jų nuomonė ir teisė ugdytis savitai, tai pedagogo ir vaiko sąveika lopšelyje-darželyje yra grindžiama lygiaverte ir lygiateise partneryste, grįsta abipuse pagarba ir geranorišku bendradarbiavimu.

Įstaigos pedagogų, pagalbos vaikui specialistų, administracijos bendravimas ir bendradarbiavimas grindžiamas sąveikos principu: keičiamasi informacija ir nuomonėmis, išvalgomis, dalijamasi patirtimi, keliami klausimai ir kartu ieškoma atsakymų susijusių su vaikų ugdymosi aktualijomis.

Bendradarbiavimas ir aktyvus ryšių palaikymas su išorės sociokultūriniais partneriais skatina pedagogų tobulėjimą, švietėjišką pagalbą tėvams, teikiamų paslaugų kokybę, įvairovę; ugdymosi tęstinumą ir perimamumą; sveikos gyvensenos nuostatų formavimą ir idėjų sklaidą. Darželio pedagogai dalijasi gerąją patirtimi su kitais darželiais, organizuodami įvairius renginius,

susitikimus su specialistais, rengdami bendras parodas, konkursus, varžybas, talkas, projektus. Glaudūs ryšiai palaikomi su Romuvos, Sandoros, Gytarių progimnazijomis, Saulės pradine mokykla.

Sociokultūriniai ryšiai, įvairialypė pedagoginė sąveika sudaro galimybę įstaigos bendruomenei tapti nuolat besimokančia, atvira organizacija bei leidžia sėkmingai realizuoti ugdymosi tęstinumo ir integralumo principus, o taip pat skatina probleminių – projektinių metodų raišką ugdymosi turinyje.

1 pav. Vertybės, kuriomis grindžiama sąveika lopšelyje-darželyje „Žiogelis“

3. TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

Tikslas

Atsižvelgiant į vaiko prigimtines galias, jo individualią patirtį, vadovaujantis raidos dėsniniais, padėti vaikui išsiugdyti savarankiškumo, sveikos gyvensenos, pozityvaus bendravimo su suaugusiais ir vaikais, kūrybiškumo, aplinkos ir savo šalies pažinimo, mokėjimo mokytis pradmenis.

Uždaviniai

- ✓ Teikti kokybiškas ugdymosi paslaugas, siekiant aktyvios vaiko raiškos ugdymosi procese bei dialogiškos sąveikos.
- ✓ Plėtoti individualias kiekvieno vaiko galias, taip sudarant sąlygas jam augti sveikam, oriam, bendraujančiam, smalsiam, kuriančiam ir sėkmingai besiuogančiam.
- ✓ Siekti visuminio vaiko ugdymosi papildant jį sveikos gyvensenos vertybinių nuostatų, įgūdžių formavimu.
- ✓ Stiprinti partnerystę tarp šeimos ir ugdymo institucijos, siekiant ugdymosi tęstinumo ir tėvų įtraukties į vaikų ugdymąsi.
- ✓ Aktyviai dalyvauti ir kūrybiškai išreikšti save šeimos, ugdymosi įstaigos, ir vietos bendruomenės gyvenime.

4. UGDYMO SI TURINYS, METODAI IR PRIEMONĖS

Ugdymosi turinio esminės nuostatos

Ugdymosi turinys ikimokyklinio ugdymosi programoje apibrėžiamas kaip turinio, metodų ir priemonių visuma. Ugdymo turinys orientuotas į ikimokyklinio amžiaus vaikų poreikius, interesus, polinkius. Akcentuojamas vaiko savitumas, jo raidos dėsningumai, kurie reikalauja individualaus požiūrio į vaiką. Ugdymo turinys lanksčiai pritaikomas kiekvieno vaiko ugdymosi poreikiams ir individualioms galioms, užtikrinant jo aktyvų dalyvavimą ugdymosi procese. Ikimokyklinio ugdymosi turinys sudarytas remiantis visuminio, integralaus ugdymo nuostatomis. Visos ugdymosi sritys integraliai jungiasi viena su kita.

Ugdymo turinys skleidžiamas pagal įstaigos numatytas:

- ✓ ugdytinas vertybes (sveikas, orus, bendradarbiaujantis, smalsus, kuriantis);
- ✓ pasiekimų grupes (emocinė-socialinė, pažinimo, kalbos ir komunikavimo, judėjimas ir sveikata, meninė).

Ugdymosi turinyje numatyti ugdymosi siekiniai ir ugdymosi gairės, kuriose aprašomi esminiai vaiko pasiekimai, t.y. kokias vertybines nuostatas, gebėjimus, žinias ir patirtį įgis ir kaip juos ugdysis vaikas.

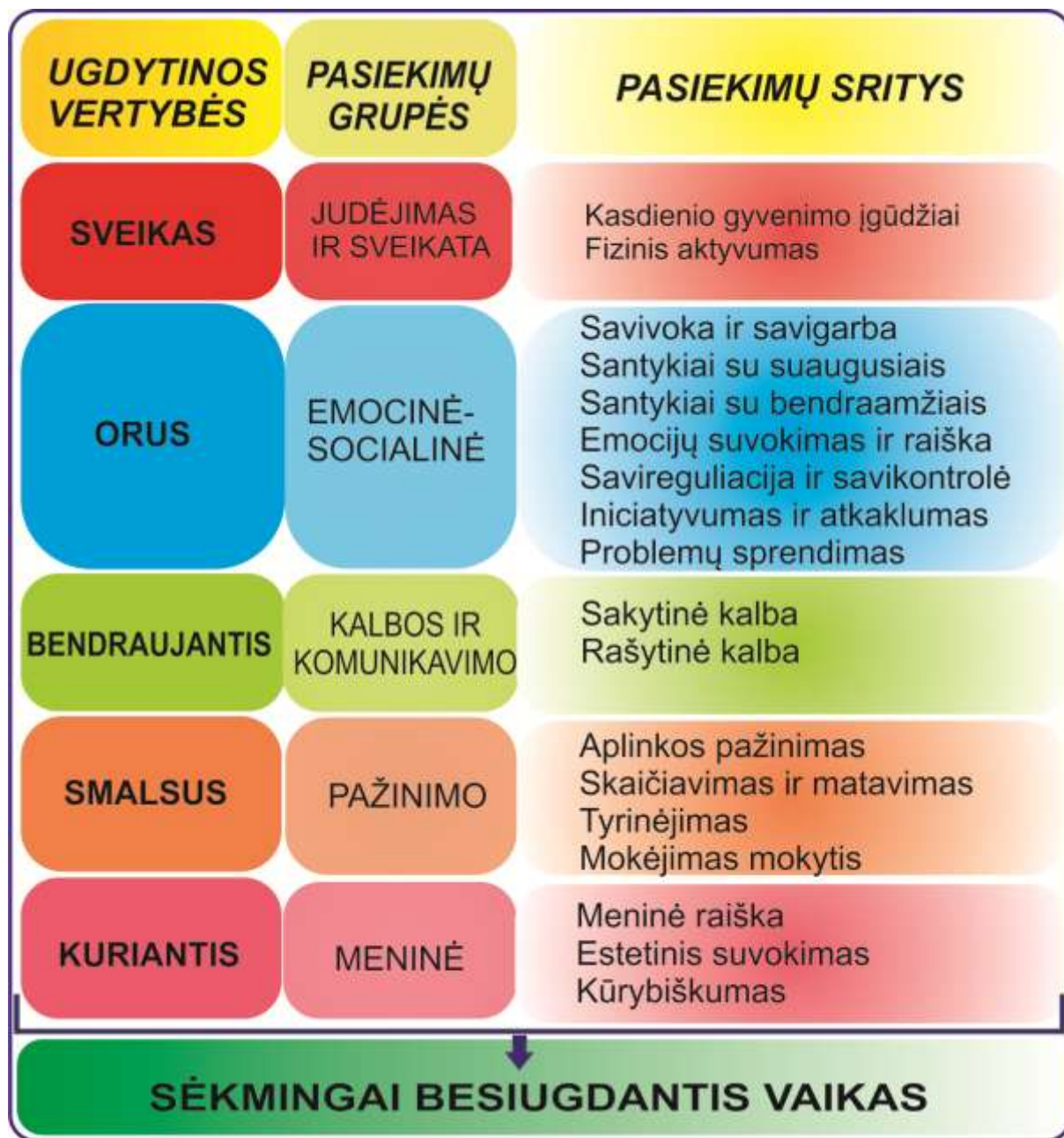
Kiekviena pasiekimų grupė dar skirstoma į smulkesnes gebėjimų grupes. Ugdymosi turinyje taip pat numatomos galimos temos, projektinė veikla, stebėjimai. Programos prieduose pateikiami judrieji žaidimai skirti vaikų veiklos organizavimui lauke bei fizinio aktyvumo pratybų metinis planas.

Ugdymosi turinys įgyvendinamas per visą vaiko buvimo įstaigoje laiką: jam valgant, žaidžiant, ruošiantis ilsėtis, eiti į lauką, bendraujant, dalyvaujant pedagogų organizuotoje, inicijuotoje ir spontaniškoje vaikų veikloje. Temos pasirinkimą lemia grupės savitumas, lankančių vaikų poreikiai, turima patirtis, gebėjimai, laikmečio aktualijos.

Ugdymosi turinio sritys

Vaikų nuo 1 iki 6 m. amžiaus ugdymo turinys skleidžiamas aprašant esminius vaiko pasiekimus penkiose numatytose pasiekimų grupėse. Šios pasiekimų grupės apima aštuoniolika ugdymosi sričių. Kiekvienos pasiekimų grupės turinys dėstomas lygiagrečiai vaikams nuo 1,5 iki 3 metų amžiaus ir vaikams nuo 3 iki 6 metų amžiaus. Numatomi esminiai vaikų pasiekimai bei

pateikiamos ugdymosi gairės. Ugdymosi gairėse pateikiamos galimos vaikų ugdymosi situacijos (veiklos, veiksenos, pedagogo veikla). Pedagogas pasinaudodamas ugdymo gairėmis pats kuria ir įgyvendina ugdymo turinį, atsižvelgdamas į kiekvieno vaiko ar vaikų grupės ugdymosi poreikius

2 pav. Vaikų pasiekimų sričių jungimas į grupes

Ugdymosi strategijos

Dominuojanti veikla - žaidimas (spontaniškas individualus, poroje, grupėje, inicijuotas suaugusiojo ar bendraamžių) atsižvelgiant į vaiko galias, pomėgius ir poreikius.

Ugdymasis kuriant ir keičiant aplinką. Įrengiamos vaiko veiklai patogios

erdvės, parenkamos ugdymąsi, kūrybiškumą, eksperimentavimą, saviraišką skatinančios priemonės, žaislai, informacijos gavimo šaltiniai, simboliai, užrašai, ženklai ir kt. Naujos priemonės pristatomos originaliai, įdomiai, parodomi veikimo su jomis būdai. Aplinka keičiama pagal vaikų sumanymus ir norus.

Ugdymasis pavyzdžiu. Pedagogas žaismingai, išraiškingai ką nors veikia vaikų akivaizdoje ir skatina jį mėgdžioti. Pedagogas pradeda veiklą ir perleidžia savarankiškai tęsti vaikams. Pedagogas veikia drauge su vaikais kaip žaidimo ar veiklos partneris, mimika, elgesiu, veiksmais, daiktais modeliuoja tai, ką tikisi perduoti vaikams. Mažesni vaikai mokosi iš vyresnių.

Kūrybinė pedagogo - vaiko sąveika. Pedagogas įtraukia vaikus į veiklą gera idėja, tema, probleminiu klausimu, įdomia informacija, netikėtomis medžiagomis ir kt. Nuolat bendrauja su vaikais, pastebi jų interesus, norus gebėjimų lygį, pateikia patarimų, informacijos, praturtina vaikų patirtį, siekia vaiko kūrybos, interpretacijos, atradimų, bandymų.

Kontekstinis/situacinis - spontaniškas ugdymasis. Pedagogas keičia numatytą veiklą pagal iškilusią vaiko idėją, problemą, sumanymą. Pritaria vaiko veiklai, ją gerbia, laiko vertinga patirtimi, emociškai palaiko, išplėtoja vaiko inicijuotus pokalbius, žaidimus, reaguoja į vaiko klausimus. Vaikų, tėvų, pedagogų projektų įgyvendinimas.

Patirtinis ugdymasis. Tai ugdymasis veikiant, kai vaikai kuria savo žinojimą, įgauna įgūdžių, ugdomi gebėjimus ir vertybes iš tiesioginės savo, o kartais ir kitų patirties.

Ugdymosi metodai

Lopšelyje–darželyje „Žiogelis“ ugdymasis grindžiamas humanistinio ugdymosi idėjomis ir principais. Tai pedagogams, pagalbos vaikui specialistams leidžia laisvai, lanksčiai rinktis ugdytiniams priimtinus, aktualius, optimaliausią poveikį teikiančius pedagoginės veiklos metodus. Modernios edukacijos tendencijos pedagogų veikoje išryškina šias metodų grupes:

✓ **kritinio mąstymo metodai** (galimybė laisvai reikšti mintis; nuomonių įvairovė; aktyvus kiekvieno nario dalyvavimas; nebijojimas rizikuoti, pagarba kitokiai nuomonei);

✓ **problemniai – projektiniai ugdymosi metodai** (vaikui sudaromos

sąlygos pačiam stebėti, tyrinėti, eksperimentuoti, atrasti, pažinti);

✓ **aktyvieji ugdymosi metodai** (skatina vaiko ugdymosi motyvaciją, moko atrasti savitus ugdymosi būdus, atskleidžia pažinimo džiaugsmą).

Vyraujančios ugdymosi metodų grupės leidžia lopšelių-darželių „Žiogelis“ vadinti **atviro ugdymosi sistema**, nes vyrauja laisvas ugdymosi metodų pasirinkimas, integralus ugdymosi turinys, lygiavertė ugdymosi proceso dalyvių sąveika, galimybė personalizuoti ugdymosi turinį, skatinamas komandinis darbas, vaikai pratinasi bendradarbiauti ir prisiimti atsakomybę už savo veiklą.

Ugdymosi priemonės

Siekama, kad ugdymosi priemonės:

✓ tenkintų ikimokyklinio amžiaus vaiko poreikį žaisti, bendrauti bendradarbiauti;

✓ skatintų norą puoselėti ir saugoti savo ir kitų sveikatą;

✓ ugdytų vaiko savarankiškumą, saviraišką ir skatintų kūrybiškumą;

✓ lavintų intelektines vaiko galias;

✓ sudarytų sąlygas plėtotis vaiko kultūrai, poreikiams, pomėgiams, interesams;

✓ tenkintų vaiko poreikį judėti;

✓ sietųsi su vaiko patirtimi ir kasdieniu jo gyvenimu.

4.1. JUDĖJIMAS IR SVEIKATA (SVEIKAS)

Tikslai

Siekti, kad vaikai:

- ✓ Noriai dalyvautų fizinio aktyvumo veiklose, stiprintų stambiuosius ir smulkiuosius raumenis, kūno pusiausvyrą;
- ✓ Pažintų savo kūno galias ir mokytųsi saugiai judėti;
- ✓ Ugdytųsi kasdienio gyvenimo įpročius, pratintųsi laikytis asmens higienos ir aplinko švaros;
- ✓ Ugdytųsi sveiko gyvenimo pradmenis.

Ugdymosi strategijos

- ✓ Organizuojamos fizinio aktyvumo veiklos, žaidimai, atitinkantys vaiko fizines galias bei padedantys vaikui ugdytis saugaus judėjimo įgūdžius.
- ✓ Asmeninis pedagogo pavyzdys turėtų padėti vaikams geriau suprasti judėjimo naudą ir ugdytis kasdienes gyvenimo įgūdžius, pavyzdžiui ruošiantis valgyti, naudojantis tualetu, rengiantis ir pan.
- ✓ Aktyvus šeimos ir ugdytojų bendradarbiavimas padeda aiškinantis vaiko kasdienio gyvenimo įpročius, aptariant naujų asmens higienos įgūdžių ugdymą.
- ✓ Vaiko ugdymas yra nuoseklus ir paremtas vaiko supratimu bei suaugusiųjų kantrybe.

Ugdymosi turinio apimtis

Judėjimas: Eina, bėga, šliaužia, ropoja, lipa, šokinėja koordinuotai, išlaikydamas pusiausvyrą, spontaniškai ir tikslingai atlieka veiksmus, kuriems būtina akių-rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika. Judrūs žaidimai su taisyklėmis.

Kasdienio gyvenimo įgūdžiai ir sveiko gyvenimo pradmenys: Tvarkingai valgo, savarankiškai atlieka savitvarkos veiksmus: apsirengia ir nusirengia, naudojami tualetu, prausiasi, šukuojasi. Saugiai elgiasi aplinkoje, saugo savo sveikatą, mokosi rinktis sveiką maistą.

JUDĖJIMAS

Ugdymosi gairės 1,5 - 3 metai

* Drąsinti vaikus išbandyti savo judėjimo galias lauko aikštelėje, sporto salėje pasiūlant eiti, bėgti, sustoti pagal ženklą, atsitūpti, atskelti ir paimti išdėliotus įvairius daiktus salėje/lauke, pavyzdžiui kamuolėlius, kaladėlės, žaisliukus, kankorėžius, lapus ir juos dėti į didelę dėžę ar krepšį.

* Siūlyti judėti per kliūtis pasilenkiant, praropojant, atsitūpus ar nučiuožiant (išdėstytos kliūtis lauke ar salėje, pavyzdžiui, čiuožyklėlė, tiltelis, nedidelis parašiutas...), imituojant įvairius gyvūnus;

* Kartu su vaikais žaisti judrius žaidimus: išpūsti ir susprogdinti balionėlį (įvairiais būdais: nubėgant, ant pirštų galų, nuropojant ir kt.); paukšteliai lizdeliuose; katinas ir pelė; šoka rateliu susikibus, juda „traukinuku" ir kt.

* Pateikti vaikams išbandymus - apeiti/perlipti kliūtis, eiti nelygiu paviršiumi išlaikant pusiausvyrą, pavyzdžiui apeiti išdėliotas kliūtis, kaip lenta, kėdė, įvairiu paviršiumi, kaip per glamžytą popierių ir kt.; eiti tarp dviejų virvelių/lentelių (2 m ilgio; atstumu 2530 cm vienas nuo kito).

* Siūlyti vaikams judrius žaidimus, imituoti gyvūnų eisena,

Ugdymosi gairės 3 - 6 metai

* Organizuojami judrūs žaidimai, veiklos, estafetės, lenktynės, kurių metu vaikai skatinami įvairiai ir saugiai judėti lauke, salėje: eina lėtai, greitai, eina atbuli, pristatomu žingsneliu, pasistiebę ant pirštų, ant kulnų, eina aukštai keldami kojas, pusiau pritūpia, eina „žąsele", bėga, paskui suaugusįjį keičiant tempą, nešdami daiktą, pavyzdžiui pasiūlomas vaikams žaidimas „kelionė į mišką", vaikai turi savo kuprines (svoris iki 1 kg.) ir jas užsidėję ant pečių keliauja: eina tilteliu per upelį, lipa į kalną, perlipa kelmą, siekia šakos ir kt. Paprašyti vaikų sugalvoti estafetės rungtis, pavyzdžiui bėga iki linijos, apibėga kamuolį, paima kaladėlę ir ją perduoda draugui.

* Pasiūlyti judrias veiklas, kurių metu vaikai ropoja, lenda, perlipa, užlipa, nulipa, šokinėja ant vienos kojos, peršoka, šoka į aukštį, tolį, nušoka nuo kelių laiptelių, šliaužia ant nugaros, pralenda, pavyzdžiui „kliūčių ruožas" (ištempiami siūlai įvairiomis kryptimis nuo baldų, pavyzdžiui, nuo vienos kėdės iki kitos keliomis eilėmis, nuo kėdės kojos apačios iki kitos kėdės atkaltės, nuo kėdės kojos apačios iki kitos kėdės apačios ir pasiūlyti vaikams įveikti kliūtį nenuvertus kėdžių. Pasiūlyti vaikams labirintą, kurį pereiti galima tik peršokant, perlipant jas. Paprašyti vaikų papasakoti, kaip jiems sekėsi saugiai judėti, kaip jie stengėsi neužkliudyti siūlų. Žiemą lipdyti sniego senius, statyti sniego pilis.

* Organizuoti siužetines ar iš ritminių judesių sudarytas rytines mankštas grupėje, salėje ar lauke, jei leidžia oro sąlygos. Pasiūlykite patiems vaikams sugalvoti

kurių metų vaikai šokinėtų abiem kojomis, bandytų pastovėti ant vienos kojos, pavyzdžiui, žaidimas, gandrai, gandrai..., vaikai eina, kaip gandrai, pastovėdami trumpai ant vienos kojos ir kt.

* Sudaryti vaikams galimybe lipti laipteliais pristatomu žingsniu laikantis turėklų, (einant į pasivaikščiojimą, lauko žaidimų aikštelėje, salėje, grupėje), nušoka nuo pirmo laiptelio.

* Siūlyti vaikams važiuoti triračiais, stumiamomis kojomis mašinėlėmis.

* Siūlyti atsisėdus ridenti ir gaudyti ridenamą kamuolį; mesti, spirti minkštą nedidelį kamuoliuką lauko aikštelėje.

* Siūlyti žaidimus su žaislais ir daiktais, kuriuos vaikai gali stumti, traukti, nešiotis iš vienos vietos į kitą.

* Siūlyti žaisti žaidimus siekiant pakabinto daikto pasistiebian, iškeliant rankes, pavyzdžiui pakabintus kamuoliukus, plunksnas ir kt. žaisti nesudėtingus pirštų žaidimus, pavyzdžiui, Virė virė košę ir kt.

* Siūlyti žaidimus veiksams su daiktais atlikti: sudėti/išimti žaislus iš dėžės, žaisti su LEGO kaladėlėmis, statyti bokštelius, konstruoti, dėlioti dėliones ir kt.

* Verti, kirpti, plėšyti, piešti, lipdyti, glamžyti, pavyzdžiui, senų žurnalų ar popieriaus lapus, daryti iš jų gumulėlius ir pildyti dėžę

rytinės mankštos siužetus ir judesius.

* Organizuoti sportinius žaidimus su kamuoliu, kėgliais, lauko raketėmis, pavyzdžiui mušti krepšinio kamuolį į žemę, mušti kamuolį į vartus.

* Paprašyti vaikų padėti nubraižyti klases ir jas žaisti sugalvojant įvairias taisykles, pavyzdžiui, šokinėti abiem kojomis, viena koja. Siūlyti šokinėti gumyte, šokdyne vienam ar dviese. Pažymėtais takais siūlyti važinėti triračiais, dviračiais, paspirtukus, žiemą traukti roges, čiuožti nuo kalniuko.

* Sudaryti sąlygas vaikams lavinti smulkiuosius raumenys grupėje įrengus judėjimo kampelį, kuriame esančios priemonės leistų vaikams pasitempti, laikytis, lipti virve.

* Siūlyti vaikams pažaisti pirštų žaidimus, pavyzdžiui, mažylis, smaližius, arba bandyti vaizuoti įvairius gyvūnus, kaip paukštį, šunį ir kt., kartu su vaikais kurti pieštukines pasakas, istorijas, kurias vaikai pasakoja po vieną arba poroje.

* Pateikti vaikams idėjų, minčių, kaip ir kam galima panaudoti paprastą popieriaus lapą: ant jo galima piešti, jį galima lankstyti, susukti, glamžyti, sušlapinti, išgauti garsus, pavyzdžiui, paėmus popieriaus lapą ir jį iš abiejų pusių laikant rankose sulenkus ir staigiai ištiesus išgaunamas skardus garsas, popieriaus lapą ištiesus ant žemės galima tyrinėti kojomis, pavyzdžiui eiti per lygų, suglamžytą, šlapią popierių ir aptarti savo potyrius.

* Pasiūlyti vaikams žaidimus su dėlionėmis, konstruktoriais, paskatinti vaikus patiems siūlyti kurti dėliones klijuojant, kerpančiant, piešiant, panaudojant trafaretus.

* Kartu su vaikais aptarkite, ką ir kaip galima pasigaminti iš virvelės, siūlo ir įvairių smulkių karoliukų, konstruktorių detalių ar sėklų, lapų ir kt. priemonių. Siūlykite

<p>ir kt.</p> <ul style="list-style-type: none"> * Kartu su vaikais vartyti knygeles, paveikslėlius, žurnalus, enciklopedijas. * Pasiūlyti ieškoti paveikslėlių, piešti kompiuterio pagalba (piršteliu pagalba spausti kompiuterio ekraną ant simbolių, didinti-mažinti paveikslėlius, vesti piršteliu per ekraną ir kt.). 	<p>vaikams šias idėjas įgyvendinti veriant, klijuojant, vyniojant ir kt.. Siūlykite vynioti siūlų kamuolius nuo storesnio siūlo iki plonesnė, kurkite erdvines formas iš siūlų, pavyzdžiui pasidaryti labirintą, rišti siūlus nuo įvairių baldų ir jais keliauti.</p> <ul style="list-style-type: none"> * Siūlyti vaikams žaidimus su įvairiais smulkiais daiktais ir biriomis medžiagomis, pavyzdžiui, vaikai gali rūšiuoti kaštonus, pupeles, žirnius ir kt. Pasiūlykite vaikams rasti smulkius daiktus, pavyzdžiui sagą induose, kurie pripilti sėklų, kaštonų, siūlų kamuoliukų ar kt. daiktų. * Sudarykite vaikams sąlygas piešti, kirpti, klijuoti, lipdyti panaudojant įvairias priemones ir medžiagas, pavyzdžiui, panaudojant kartoną, celofaną, plastiką ir kt.
--	--

KASDIENIO GYVENIMO ĮGŪDŽIAI IR SVEIKO GYVENIMO PRADMENYS

<ul style="list-style-type: none"> * Kasdienės veiklos metu, palaikomas vaiko noras ir bandymai savarankiškai rengtis, autis, valgyti, pavyzdžiui, valgio metu vaiką drąsinkite valgyti savarankiškai, naudotis stalo įrankiais, pavyzdžiui, šaunuolis, dar kartelį, tau jau neblogai pavyksta; laikantis asmens higienos ir miego/poilsio laikotarpiams, pavyzdžiui, tu nepamiršai nusiplauti ir nusišluostyti rankelių, puiku. Informuokite tėvus apie šių įgūdžių ugdymąsi ir pasiekimus. * Pratinkite vaikus prie tam tikrų nuolat vykstančių kasdienių veiklų, pavyzdžiui, nujausti, numatyti būsimus įvykius ar veiksmus/veiklas, panaudodami tam tikrą garsinį signalą, kuris vaikams leistų suprasti, jog veikla, kuria jie dabar užsiėmę turėtų 	<ul style="list-style-type: none"> * Kasdienės veiklos metu padėkite vaikams stiprinti esamus savitarnos ir asmens higienos įgūdžius modeliuodami ir drąsindami juos savarankiškai rengtis, segtis sagas, užtrauktuką, rištis raištelius, pavyzdžiui, skatinkite vaikus tai daryti žaidybinės veiklos metu, pavyzdžiui reikia surišti gumelę, nes žais su gumytė, reikia užsirišti raištį ant riešo, nes tai komandos ženklas, susegti palapinę, užsegti kuprinės segtukus ir pan. Siūlykite vaidmeninius žaidimus, kaip „Namai“, „Garažas“, Parduotuvė ir kt..; Drąsinkite vaikus, pavyzdžiui, šaunuolis, padedi draugui užsisegti... , užrišti šaliką, užsegti sagas, šaunuolis, pats bandai, bet gal tau padėti... * Savo ir kitų vaikų pavyzdžiu skatinkite/stiprinkite savarankiškumą laikantis asmens higienos: prižiūrėti dantis ir valytis savo šepetėliu, plautis rankas, susišukuoti, išsipūsti nosį naudojantis servetėle, pavyzdžiui, nepamiršai nusiplauti rankelių, puiku, žinai, kur guli servetėlės ir pan.
--	---

eiti į pabaigą ir kokia veikla vyks toliau: reikia tvarkytis žaislus, nes jau artėja pasakos laikas arba, pasivaikščiojimo laikas ir reikia eiti rengtis paltuką, rištis šaliką, ausis batus.

* Aplinkoje esančius daiktus laikykite tam tikrose įprastose/žinomose vaikams vietose, kad vaikai galėtų juos rasti, kai jiems jų reikia: žaislai - dėžėse, stalčiuose arba suskirstyti pagal žaidimo erdves (ramybės erdvė, vaidmeninių žaidimų, stalo žaidimų ir t.t. vaikai žino, kur galima rasti jiems reikalingus daiktus. Tai skatina vaiko savarankiškumą, vaikas tampa žingsnis po žingsnį savarankiškesnis ir nepriklausomas nuo suaugusiųjų/aplinkinių ugdomi autonomiškumą ir nepriklausomybę.

* Prasminga vaikams parodyti, kur galima rasti puoduką, pasiimti kėdę, rasti popierių, pieštukus, sudėti žaislus, kur laikomi lauko drabužiai ir kt.

* Sudarykite vaikams progų patiems susitvarkyti: nusiplauti teptuką, įsipilti vandens, sušluoti šiukšles.

* Siūlykite vaikams rinktis sveiką maistą parodant jiems jo naudą, pavyzdžiui, ar žinai, jog pienas padeda augti, turėti stiprias kojeles, rankes, turėti sveikus dantis; daržovės ir vaisiai padeda būti sveikiems ir galinčiais daug žaisti, bėgioti, laiptoti.

* Pasiūlykite vaikams pasirinkimą iš dviejų galimybių, „Ką

* Parūpinkite būtiniausias asmens higienos priemonės, aptarkite su vaikais, kur vaikas gali rasti savo dantų šepetėlį, šukas, kur paprastai padėtas muilas, servetėlės.

* Palaikykite ir drąsinkite vaikų kultūringo maitinimosi įpročius: savarankiškai naudotis stalo įrankiais, servetėle, pavyzdžiui valgyti kartu su vaikais ir rodykite pavyzdį vaikams.

* Skatinkite vaikus rinktis sveiką maistą, pavyzdžiui, diskutuokite, aptarkite su vaikais iš kur atkeliauja maistas, kaip jis ruošiamas, kaip jis verdamas, valgomas skirtingose kultūrose, pavyzdžiui, artimiausių kaimynų - latvių, lenkų, švedų ar kt.

* Kalbėkitės su vaikais apie tai, koks maistas yra naudingas jiems patiems ir kitiems, kodėl, žmogaus kaulams, dantims reikalingas kalcis, o jo yra daržovėse, pieno produktuose, todėl jos naudingos vaikų kaulams ir jie tampa stipresne, vikresni, vaisiuose, daržovėse daug vitaminų, jie naudingi dantukams, raumenims.

* Pasiūlykite vaikams patiems pasiruošti sveiką maistą pagal nesudėtingus receptus, skatinkite juos pačius dalyvauti jį ruošiant, pjaustyti, maišyti, dėlioti į lėkštes ir kt., pavyzdžiui, pasigaminkite daržovių salotų, vaisių kokteilį ir kt. Padržąsinkite vaikus pasidalinti savo šeimų receptais, ruoškite receptų knygas, kulinarines diskusijas kartu su šeimomis.

* Kartu su vaikais planuokite aktyvios veiklos ir poilsio laiką. Pasiūlykite vaikams tam tikrų poilsio būdų, pavyzdžiui, atsisėsti ramiai, užmerktomis akimis ir apmąstyti savo dienele, ką jie nuveikė; pasiūlykite relaksacijos strategijų, kaip, paprašykite vaikų sukaupti dėmesį ir įsiklausyti į savo kvėpavimą ir pasiklausyti trumpą ramios muzikos intarpą; Skatinkite vaikus išsakyti savo mintis apie tai, ką jie jautė. Vaikams,

<p>norėtum, obuolį ar mandariną? Kokią pasaką, rinktumėtės?; kuria ranka imsi, sveikinsiesi?</p> <p>* Savo ir kitų vaikų pavyzdžiu, bei paveikslėlių, pokalbių pagalba ugdykite supratimą, kaip galima pailsėti ir atgauti jėgas po aktyvios veiklos.</p>	<p>kuriems reikalingas didesnis poilsis tarp aktyvių veiklų pasirinkite vieta, kur vaikai gali pabūti ramiai, netrukdomi kitų vaikų.</p>
---	--

GALIMOS TEMOS	PROJEKTAI	ATRADIMAI - STEBĖJIMAI
<p>„Noriu augti sveikas“ „Esu nepaprastas ir įdomus“ „Darbas sode ir darže“ „Eisime grybauti, baravykų rauti“ „Švara ir sveikata“ „Paragauk ir paskanauk“ „Būsiu stiprus, kaip tėtis“ „Sveikas ir ligonis. Kodėl žmonės serga?“ „Viskas sukasi aplink mane“ Aš – berniukas, aš – mergaitė“ „Aš ir svetimi žmonės“ „Esu nepaprastas ir įdomus“ „Aš ir laikas. Mano diena“. „Aš tvirtas, sveikas ir saugus“. „Švaros mėnuo. Darom.“ „Mokomės būti saugūs“. „Imk muiliuką į rankas – tau muiliukas neįkas“. „Mažieji sveikuoliai“. „Už švarią žemę“.</p>	<p>„Smaližauju ir ragauju“ „Mus ne sykį, esi skynęs, rovęs ir ragavęs“ „Ir mažoj širdelėj daug gerumo telpa“ „Auginsiu „Gerumo medį“ Prie puodelio arbatos „Esu vienintelis toks“ „Mano kūnas“ „Mano mėgstama veikla“ „Švarus žmogus – sveikas žmogus“. „Šviesoforas mano draugas“. „Į pagalbą gamtai „Darom“. „Norim vitaminų!“.</p>	<p>* Stebėti pirmuosius rudens/žiemos/pavasario požymius. * Nueiti į artimiausią turgelį ir apžiūrėti pardavinėjamus vaisius ir daržoves. * Stebėti, kaip daržovės dažo vandenį. * Stebėti eismą gatvėje, šviesoforą, kelio ženklus. * Prisiminti saugaus elgesio taisykles vandenyje, ant ledo * Stebėti rengiamas estafetes, mankšteles. * Išmatuoti savo pėdų dydį antspauduose ant darželio takelio. * Išbandyti paspirtuką, dviratuką, šokdynę.</p>

4.2. EMOCINIS IR SOCIALINIS UGDYMASIS (ORUS)

Tikslai

Siekti, kad vaikai:

- ✓ Pažintų savo stiprybes ir ugdytųsi teigiamą savęs vertinimą.
- ✓ Mokytųsi valdyti savo emocijas ir kontroliuoti elgesį.
- ✓ Ugdytųsi empatiškumą ir gerbtų kitus (kitoniškumą, kultūrų įvairovę).
- ✓ Palaikytų ir kurtų teigiamus santykius su bendraamžiais ir suaugusiais.
- ✓ Gebėtų priimti sprendimus ir apmąstyti savo veiksmų/elgesio

pasekmes.

Ugdymosi strategijos

✓ **Pasitikėjimo savimi stiprinimas** natūralaus kasdienio bendravimo su vaikais metu, pavyzdžiui, atvykus į darželį, einant pasivaikščioti, aptariant, kaip sekėsi, kaip jaučiasi ir kt.

✓ **Vaiko pastangų ir pasiekimų vertinimas** kartu su vaiku, pavyzdžiui, peržiūrėti ir aptarti vaiko pasiekimų aplanką, kaip ir kas jam sekėsi, kur reikėtų pasistengti. Aktyvus vaiko dalyvavimas planuojant kasdienes veiklas, atsižvelgiant į vaikų interesus ir pomėgius.

✓ **Sudaryti vaikams sąlygas pažinti skirtingus elgesio modelius** bendraujant skirtingose erdvėse, pavyzdžiui, lankantis teatre, muziejuje, parduotuvėje, išvykose ir pan.

Ugdymosi turinio apimtis

Savęs ir kitų pažinimas: aš ir mano kūnas; mano šeima, draugai, kaimynai, bendruomenė; iniciatyvumas ir atkaklumas; veikla poroje ir grupėje; bendravimo taisyklės (nuomonės išklausymas ir išsakymas); elgesys su nepažįstamais; problemų sprendimas; susitarimai ir jų laikymasis (grupės taisyklės);

Emocijos ir jausmai: ką jaučiu aš ir kiti; emocijos ir jų išraiška; empatiškumas; emocijų valdymas; savikontrolės įgūdžiai; pilietiškumo ugdymas (atsakomybė);

SAVĖS IR KITŲ PAŽINIMAS

Ugdymosi gairės 1,5 – 3 metai	Ugdymosi gairės 3 – 6 metai
<p>* Žaisti žaidimus, siūlyti veiklas, kurių metu vaikai tyrinėja save, kas jie tokie yra, kaip jie atrodo, kaip vadinasi kūno dalys, pavyzdžiui, parūpinti grupėje keletą didesnių veidrodžių, prie kurių vaikai gali atsistoję ar atsisėdę tyrinėti (liesti pirštais save veidrodyje, keisti veido mimikas, stebėti savo judesius, kalbėtis su savimi, ką mato veidrodyje ir pan.; rengti lėles, žaisti judesių žaidimus panaudojant trumpus eiliuotus posmelius..</p> <p>* Kasdienė veiklos metu, pavyzdžiui, rengiantis, vardinkite, kaip rengiamės (kišam rankelę, užrišam šalikėlį ant kaklo ir pan.), valgymo metu (imame šaukštą į rankelę); laikantis higienos ir kt.</p> <p>* Bendraukite, žaiskite individualiai su vaikais, leiskite jiems vadovauti žaidimui, pokalbiui, skatinant savojo Aš tvirtinimą, pavyzdžiui, puiku, tu žinai ką nori žaisti; kalbėtis su vaiku apie jo šeimą (vardus, ką mėgsta ir pan.) draugus, kaimynus (jų vardai, ką jie veikia ir pan.). Žiūrinėti nuotraukas, paveikslėlius, kuriose yra vaizduojama šeima, grupės gyvenimas.</p> <p>* Kasdienės veiklos metu, žiūrinėjant paveikslėlius, kalbėtis apie</p>	<p>* Minti mįsles apie kūno dalis, pavyzdžiui, Už balto beržynėlio šuo lojo? (dantys ir liežuvis); Viena kalba, du žiūri, du klauso? (burna, akys, ausys); atlikti mankštas su žodeliai (Vienas, du, trys ir keturi Žaisti su mumis gali. Rankas ant liemens uždėk, O kojytėmis patrepsėk. Vienas, du, trys ir keturi. Žaisti su mumis gali. Rankutes aukštai iškelk Ir saulutę paridenk.). ir kt.</p> <p>* Siūlyti užduotis, žaidimus, kurių metu vaikai samprotautų, keltų hipotezes, pavyzdžiui, žaisti žaidimą, „Kas neteisinga" (rodomi skruostai, o sakoma - antakiai) ir pan.</p> <p>* Skatinkite vaikus reflektuoti apie savo pomėgius, gebėjimus, pavyzdžiui, siūlyti pasidaryti plakatą „Aš ir mano šeima/mano draugai/mėgiami žaidimai" ir pan.</p> <p>* Kalbėkitės su vaikais, kuo jie yra panašūs į kitus ir kuo skiriasi, pavyzdžiui, pasiūlyti pasikalbėti su draugu apie tai, kokius žaidimus jie mėgsta, ko nemėgsta valgyti, kas turi augintinius ir pan.</p> <p>* Stiprinkite vaikų pasitikėjimą savimi ir teigiamą savivertę fotografuojant ar darant vaizdo įrašus, kuriuose užfiksuoti vaikų veiklos momentai, dalyvavimas šventėse, pramogose ir kt. ir iškabinti nuotraukas viešai, aptarti su vaikais, kas ten užfiksuota, ką jie veikė, darė; skatinti vaikus dalintis savo pasiekimais su tėvais ir draugais.</p> <p>* Pasivaikščiojimo metu, stebint knygų paveikslėlius atkreipti dėmesį į žmones, turinčius negalią ar kitokią išvaizdą ir kalbėti, kuo jie skiriasi ir kuo panašūs į kitus</p>

tai, kuo vaikas yra panašus į kitus (rankos, kojos, mėgsta žaisti) ir kuo skiriasi (akių, plaukų spalva, nešioja akinius ir kt.)

* Pasirūpinkite, kad vaikai turėtų savo atskirą vietą (stalčių, dėžutę, spintelę ar kt.) savo asmeniniams daiktams laikyti ir aptarkite su juo, kur jis laikys savo daiktus.

* Atsakykite į vaikams rūpimus klausimus demonstruojant susidomėjimą žodžiais ir kūno kalba.

* Palaipsniui nustatykite tam tikras elgesio ribas kasdienės veiklos metu, pavyzdžiui, nuspėjant būsimas konfliktines situacijas padėkite vaikams jas spręsti (paklausia, kas atsitiko, pasiūlo kitą žaislą, nuramina vaiką); pastiprinti tinkamą vaikų elgesį suteikiant grįžtamąjį ryšį (pasidalinote žaislais, šaunuoliai).

* Kartu su vaiku vartykite jo pasiekimų aplanką (atskirų jo veiklos momentų nuotraukos, pirmieji darbeliai) ir kalbėtis, kaip jis pasikeitė, ką jau moka.

* Žiūrinėjant paveikslėlius atkreipkite vaikų dėmesį į kitaip atrodančius žmones, nei vaikams yra įprasta, pavyzdžiui, vaikus sėdinčius neįgaliojo vežimėlyje, su akiniais, kitos odos spalvos, drabužiais ir kalbėti, kuo jie skiriasi ir panašūs.

žmones.

* Kartu su vaiku vartyti jo pasiekimų aplanką ir kalbėtis, kaip jis vertina save (kaip jis pasikeitė, ką jau moka, kur reikėtų pasistengti).

* Skatinkite vaikus vieni kitiems sakyti malonius žodžius/komplimentus, kai jiems kažkas pasiseka.

* Atkreipkite dėmesį į taisykles, kurių yra sutarta laikytis, pavyzdžiui, pasidaryti plakata su taisyklėmis ir skatinti vaikus patiems pasižymėti savo sutartu ženkliuku, jei pamiršo taisyklę (nesusitvarkė po žaidimo ir pan.).

* Stebėkite ir drąsinkite vaikus patiems spręsti kylančius konfliktus ir suteikti jiems grįžtamąjį ryšį, pavyzdžiui, kilus konfliktui stebėti vaikų elgesį ir padėti spręsti konfliktą, pasiūlant nusiraminti, apgalvoti, kas įvyko, kodėl susipyko, pabandyti susitarti ir pan.; Skatinti vaikus nesivelti į peštynes, kreiptis pagalbos į suaugusįjį, jei atėmė žaislą, pastūmė, ar erzina.

* Sudaryti galimybę rinktis alternatyvias veiklas ir gerbti vaiko pasirinkimą, pavyzdžiui, jei veikla neatitiko vaiko poreikių ar noro, skatinti vaiką rinktis kitą veiklą, kuri jam būtų įdomi.

* Skaityti pasakojimus, kuriose herojai papuola į sudėtingas situacijas ir ieško išeities.

EMOCIJOS IR JAUSMAI

* Reaguoti į vaiko rodomas emocijas ir skatinti jas įvardinti, ką

* Pasiūlyti žaidimus, kurių metu vaikai gali suprasti, kaip jaučiasi žmonės su negalia,

<p>jis jaučia, kai vaikas yra supykęs, nuliūdęs, linksmas, pakomentuojant jo jausmus: „Taip suprantu, tau pikta..., tu pyksti, taip?“, „Tau labai linksmas...) ir paskatinti vaikus pakartoti įvardinant, kaip jis jaučiasi.</p> <p>* Kalbinkite vaikus rodydami savo emocijas veido mimika ir kūno kalba, pavyzdžiui, pakelti antakius, jei nustembame ar džiaugiamės, suraukiame antakius ir ramiai stovime kalbėdami, jei nepatenkinti ir kt.</p> <p>* Sekite pasakas, skaitykite knygeles stengiantis perteikti herojų nuotaikas balso intonacija, kūno kalba, pavyzdžiui, vilkas - piktas (žemas balsas, suraukti antakiai ir kt.).</p> <p>* Savo pavyzdžiu padėkite vaikams mokytis, kaip reikia reaguoti į kito vaiko emocijas: jei jis džiaugiasi, pasijuokti kartu su juo, jei liūdi, verkia - paglostyti, duoti žaislą.</p> <p>* Žaiskite slėpynes ir kitus žaidimus ir jų metu padėti vaikams suprasti, ką jie jaučia, kai jiems pavyksta, nesiseka ir pan.</p> <p>* Žaiskite vaizduotės žaidimus, pavyzdžiui, paėmus žaislinius meškiukus suvaidinti situaciją, kai vienas meškiukas išeina ir palieka kitą viena - klausti, kaip meškiukas jaučiasi ir pan.</p>	<p>pavyzdžiui, uždėti ausines, užrišti akis, nejudėti, ir pan., klausti, kaip vaikai jaučiasi ir ką jaučia.</p> <p>* Skatinkite vaikus pasakoti, kada ir kaip jie jautėsi linksmi, džiaugėsi, buvo nustebę, liūdni, vieniši, pikti ar išsigandę. Aptarti, ką jie darė, kad pasijustų geriau; ką galėtų patarti kitiems vaikams, ką daryti, kad nesijustum vienišas ir pan.</p> <p>* Padėkite vaikui išreikšti savo jausmus ir išmokti naujų nusiramavimo būdų, pavyzdžiui, pasišalinti iš situacijos, giliai įkvėpti ir iškvėpti, susirasti kitą veiklą ar užsiėmimą ir kt.</p> <p>* Švenčių, pramogų metu skatinti ir padėti vaikams susitvarkyti su kylančiomis emocijomis, nevaldomu elgesiu ir mokytis savikontrolės, pavyzdžiui, vaikams įsiaudrinus per šventes parodyti, kaip galima nusiraminti (sustoti į ratelį ir pūsti balionėlį, giliai įkvėpti ir nusilenkus stipriai iškvėpti).</p> <p>* Žaiskite jausmų ar situacijų kortelėmis, kuriose pavaizduotos (draugystė, pyktis, pavydas ir kt.) ir apibūdinkite, kokius jausmus reiškia kortelė ar situacija ir iš ko jie sprendžia.</p> <p>* Siūlykite įvairias užduoteles pratybų sąsiuvinuose ar atskiras užduotis, kurios yra skirtos pažinti jausmams.</p> <p>* Žaiskite vaizduotės, vaidmeninius žaidimus, kurių metu vaikams siūloma įsivaizduoti, suvaidinti tokius jausmus, kaip baimė, nerimas, pavydas, pavyzdžiui, Rima neranda savo meškiuko, kaip manote ji jaučiasi ir kodėl? Kaip galėtume jai padėti?;</p> <p>* Skatinkite vaikus būti atsakingiems už savo veiksmus, pavyzdžiui, pasinaudojus</p>
---	---

foto kamera, ją padėti į vietą, susitvarkyti savo spintelę, drabužius, žaidimo vietą; būti atsakingiems už savo aplinką, pavyzdžiui, nepamiršti palaistyti gėles, nešiukšlinti ir priminti tai kitiems.

GALIMOS TEMOS	PROJEKTAI	ATRADIMAI - STEBĖJIMAI
<p>„Mano žaislas – du meškiukai ir lėlytė, kamuolys ir mašinytė“ „Aš – darželio šeimnininkas“ „Ir mažoj širdelėj daug gerumo telpa“ „Aš ir mano šeima“ „Sveiki, atvykę į grupę „ „Kas rytelį į darželį“ „Čia esu „AŠ“ „Draugaukim“ „Noriu būt saugus ir sveikas“ „Aš saugus, kai žinau. Kodėl man draudžiama?“ „Aš gyvenu jausmų pasaulyje“ „Daiktai aplink mane“ „Sustok, pagalvok, daryk“ „Šeimoje jauku, saugu ir gera“ „Savo mamytę aš myliu labai“ „Draugų būryje“ „Mano augintinis“ „Aš ne vienas tarp žmonių“ „Mano mieli namučiai“ „Mano tėtis“</p>	<p>„Žaidžiu, konstruoju, žaislus tausoju“ „Draugą nelaimėje pažinsi“ „Prie stalo“ „Pasakyk pasauliui labas“ „Atpažink jausmus“ „Papasakosiu apie save“ „Aš saugus, kai žinau“ „Žemė – žmonių planeta“ „Taupyk, tvarkyk, turėsi“ „Žaidimų aikštelėje“ „Aš pats“ „Mano geriausias draugas“ „Paimu, pažaidžiu ir padedu“ „Moku padėkoti ir atsiprašyti“</p>	<ul style="list-style-type: none"> * Stebėti žaidžiančius vaikus, jų elgesį, taisykles lauke, pasakoti, ką mato. * Stebėti darželio teritorijoje dirbančius žmones. * Stebėti kačiukus, šuniukus, kalbėtis apie globos svarbą. * Nueiti į bažnyčią, stebėti, analizuoti aplinką, žmones, jų elgesį. * Stebėti žmonių nuotaikas, aprangą. * Lankytis „Beržynėlyje, stebint kitų vaikų bendravimą, susirandant naujų draugų.

4.3. KALBOS IR KOMUNIKAVIMO UGDYMASIS (BENDRAUJANTIS)

Tikslai

Siekti, kad vaikai:

- ✓ Ugdytūsi norą bendrauti ir kurti palankius santykius su bendraamžiais ir suaugusiais.
- ✓ Turėtų galimybes klausyti įvairių aplinkos garsų, sakytinių pasakojimų, skaitomų grožinės bei pažintinės literatūros kūrinų ir ugdytūsi taisyklingą kalbą bei pajautų jos grožį.
- ✓ Domėtūsi knyga, ugdytūsi poreikį skaityti ir pamiltų knygą. Ugdytis sakytinę kalbą kaip saviraiškos, bendravimo ir pažinimo priemonę, sudarant prielaidas ugdytis rašytinę kalbą.
- ✓ Drąsiai reikštų save meninės raiškos priemonėmis, kaip savitu komunikacijos būdu.

Ugdymosi strategijos

- ✓ Aktyvus vaiko klausymasis: demonstruoti veido mimika, kūno kalba, žodžiais susidomėjimą vaiko pasakojimu.
- ✓ Atkartojimas vaiko išsakytų paskutinių minčių trumpa taisyklinga, vaikui suprantama kalba, sudarant galimybę pačiam vaikui geriau perprasti tai, ką jis norėjo pasakyti, mokytis taisyklingos kalbos.
- ✓ Žaidimai, veiklos, projektai, kurių metu vaikai aktyviai bendrauja, tariasi, dalinasi mintimis, idėjomis su bendraamžiais ir suaugusiais.
- ✓ Neverbalinės kalbos technologijos: kūno kalba, veido mimika, rašytiniai ženklai, simboliai.

Ugdymosi turinio apimtis

Klausymasis ir kalbėjimas: Klausymasis ir supratimas (prašymų, nurodymų vykdymas); pasakojimas, išreiškiant mintis savais žodžiais; natūralus bendravimas; dialogas su kitais; neverbalinė kalba (judesiais, veido mimika); įvairūs aplinkos garsai;

Skaitymo ir rašymo pradmenys: knygelių „skaitymas“ ir jų gamyba; ženklai, simboliai aplinkoje; raidės ir žodžiai; dramatizacija ir vaidmeniniai žaidimai; žodžių žaidimai.

KLAUSYMASIS IR KALBĖJIMAS

Ugdymosi gairės 1,5 – 3 metai	Ugdymosi gairės 3 – 6 metai
<p>* Prašykite vaikų pagalbos, pavyzdžiui, paduoti, paimti, atnešti ir kt.; junkite juos į bendrą veiklą supažindinami su žaidimo taisyklėmis ir stebėkite, kaip vaikai jas suprato.</p> <p>* Skatinkite vaikus pasakoti, kalbėti, dalintis savo patirtimi su kitais ir suaugusiais, įdėmiai jų išklauskite pavyzdžiui, žaidimo metu pasiteiraukite ką jie žaidžia, kaip sekasi; palaikykite ritualinius pokalbius, pavyzdžiui, ryte/vakare, vaikams atėjus/išeinant į darželį, pakalbinkite juos, nusišypsokite, pakartokite jų paskutinius žodžius.</p> <p>* Kalbėkitės su vaikais apie jų šeimas: koks vaiko vardas, ką jis mėgsta, kiek metų, kokie šeimos narių vardai, ką jie mėgsta veikti ir kt. Klabėdamiesi rodykite dėmesį, perklauskite, sudarykite vaikams progą išmokti naujų žodžių ir taisyklingų, laikantis gramatinių taisyklių, sakinių konstrukcijų, pavyzdžiui, „Tavo tėčiui patinka gaudyti žuvis, tai jis mėgsta žvejoti, puiku.“; „Mažiausias šuniukas buvo alkanas?“.</p> <p>* Kalbėkite vaikams kai jie ar suaugęs, ką nors daro ar darys nusakydami veiksmus, pavyzdžiui, „Einu ir padėsiu jums nunešti žaisliukus į vietą“, „Mes jau ruošiamės į lauką, o kaip tu Tomai,</p>	<p>* Bendravimo su vaikais metu demonstruokite empatiškumą, įsijauskite į vaiko pasakojimą, pokalbio temą rodydami tai veido mimika, kūno judesiais, pavyzdžiui, papurtykite galva, jei nesutinkate, nusišypsokite, jei jums smagu girdėti ir pan.</p> <p>* Sekite pasakas, pasakojimus ir juos kartu su vaikais atpasakokite, kurkite savo pasakojimus su kita pradžia, pabaiga, pavyzdžiui, „Buvo žirnis ir pupelė“, įvairiais būdais, pavyzdžiui, pasaka atgal, pasaka su judesiais, sekite ją garsiai ir tyliai, vaidinkite ir kt.</p> <p>* Savo asmeniniu pavyzdžiu padėkite vaikams mokytis bendravimo kultūros, išklauskite, priminkite, kad išklausote, po to kalbate (pasinaudokite susitartais ženklais ar garsu – jei nesiklauso skamba varpelis).</p> <p>* Sudarykite vaikams galimybę klausytis įvairių garų, natūraliai kylančių ir dirbtinai sukeltų, bandykite spėti jų prigimtį ir pamėgdžioti, pavyzdžiui, įrašai kita kalba, gimtąja kalba, paukščių garsų ir kt.</p> <p>* Žaiskite žaidimus, kurių metu vaikams reikia ne kalbėti, o bendrauti veiksmais, kūno judesiais, veido mimika, pavyzdžiui, žaidimas - skulptūros (vaikai turi parodyti gyvūną, profesiją ar kt.)</p> <p>* Žaiskite ratelius, liaudies žaidimus, kurių metu vaikai mokosi ar iš atminties atkartoja žaidimo, dainos ar eiliuotą tekstą, pavyzdžiui, žaidimas „Žvirblis čiulbuonėlis" ir kt.</p>

<p>jau pasiėmei kastuvėlį" ir kt.</p> <p>* Skaitykite eiliuotas pasakas ir kartu su vaikais mokykitės trumpų dveilių ar ketureilių su judesiais, pavyzdžiui, „Tupi žvirblis kamine...“, „Dvi varlytės lankoje" ir kt.</p> <p>* Sekite pasakas, keisdami balso intonaciją, pasakos nuotaiką palydėdami kūno judesiais, veido mimika perteikiant pasakos nuotaiką, herojus. Pateikite vaikams keletą klausimų, paskatinkite vaikus atsakyti, pavyzdžiui, „Kas ten toks piktas buvo" (keiskite balsą, norėdami parodyti balsu apie kokį personažą klausiate).</p> <p>* Skatinkite vaikus išreikšti savo įspūdžius apie girdėtus kūrinis, imituokite juos judesiais.</p> <p>* Plėskite vaikų žodyną drąsindami klausinėti įvairios veiklos metu ir atsakinėdami į jų klausimus.</p>	<p>* Drąsinkite vaikus sekti pasakas, istorijas vieni kitiems, pavyzdžiui, „Arnai, tu pasakojai Tomui, labai buvo linksma, gal kas žino linksmų istorijų?" O gal mes galim suvaidinti?</p> <p>* Kurkite dekoracijas, pieškite iliustracijas girdėtoms pasakoms, istorijoms, vaidinimams, komiksams; kartu fantazuokite ir pasakokite.</p> <p>* Siūlykite atlikti veiklas poroje, grupelėje, kurių metu vaikai diskutuoja, tariasi, išsako savo nuomonę, argumentus, pavyzdžiui, paprašyti poroje papasakoti ką labiausiai mėgsta veikti; imti interviu iš draugo, tėčio ir kt.</p> <p>* Žaiskite žaidimus su žodžiais, pavyzdžiui, koks garsas žodžio pradžioje, gale, rasti panašiai skambančius žodžius, pavyzdžiui, tėtis - rėtis ir kt.</p> <p>* Skatinkite vaikus dalintis įspūdžiais, pavyzdžiui, pasakoti apie tai, ką matė, patyrė išvykos metus, būdami savaitgalį su šeima, lankydamiesi muziejuose, pramogaudami ir kt. Drąsinti vaikus išsakyti savo nuomonę.</p>
---	---

SKAITYMO IR RAŠYMO PRADMENYS

<p>* Įkurkite knygų kampelį, kuriame vaikai galėtų laisvai (kilimas, pagalvėlės, stalelis) vartyti, žiūrinėti spausdintų knygelių, ar elektorinių planšetėje paveikslėlius; skaitykite, sekite vaikams pasakas, trumpas istorijas, kurkite trumpas inscenizacijas, žaiskite su pasakų personažais vaidindami ant flanelinės lentos, pieštukinėmis lėlėmis ir kt.</p> <p>* Pradėdami skaityti sudominkite vaikus, apžiūrėkite</p>	<p>* Papildykite bibliotekėlę knygelėmis, žurnalais, enciklopedijomis su skirtingais tekstais, šriftais, kuriuos vaikai gali tyrinėti ir ieškoti jau pažįstamų raidžių, ženklų ir lyginti su nepažįstamais, pavyzdžiui, tekstai kita kalba, žurnalai, reklaminiai lapeliai ir kt.</p> <p>* Skatinkite vaikus „skaityti" žaidimų ar kitos veiklos metu, pavyzdžiui, žaisdami kavinę vaikai apsimeta, kad skaito meniu, kiek kainuoja, žaidžiant polikliniką, rašomas receptas ir pan.</p>
--	--

paveikslėlius, parodykite vieta pirštu, nuo kur pradėsite skaityti (žodį ir pirmą jo raidę), tokiu būdu vaikai susipažįsta su ženklais, kurie reiškia žodžius knygelėje.

* Skaitydami kviešti vaikus „paskaityti“ knygelę kartu. Vaikams labai patinka apsimesti, kad skaito. Padrąsinkite vaikų susidomėjimą žodžiu, žvilgsniu, paklauskite, apie ką pasaka.

* Drąsinti vaikus „rašinėti“, paišinėti. Paklauskite, ką jis piešia, rašo ir pasidžiaukite vaiko veikla.

* Pagal galimybę apsilankykite bibliotekoje, knygyne ir dalinkitės patirtais įspūdžiais.

* Kalbėkite apie tai, kaip atsiranda knygos, kokios gali būti knygos, kaip rašomas tekstas (iš kairės į dešinę), kas jas sudaro (viršelis, iliustracijos, rašytojo vardas), pasikviesti pagal galimybę rašytoją ar poetą.

* Kurkite istorijų, pasakų knygeles; gamintis receptų, užrašų knygeles; plakatus, pavyzdžiui, didžiąją grupės knygą, išvykų, ekskursijų, palinkėjimų užrašus, plakatą apie saugų eismą ir kt.

* Pasivaikščiavimo metu stebėkite pakelyje pasitaikiusius ženklus, simbolius, užrašus ir juos aiškinkitės, pavyzdžiui, užrašas ant mokyklos, reklaminiis skelbimas, kelio ženklas ir kt.

* Siūlykite žaisti žodžių loto, raidžių kaladėlėmis, LEGO, rašyti pažįstamas raides; kopijuoti raides, kurti savo ir jas puošti, kirpti, klijuoti, panaudoti kitų žaidimų metu, pavyzdžiui, kai reikia pasižymėti savo darbelį, vietą ar kt.

* Žaisti su žodžiais pirmyn ir atgal, pavyzdžiui, sakyti žodį atvirkščiai, kaip mama - amam ir kt., tokiu būdu padedant vaikui suprasti skaitymo kryptį.

* Lankstykite kartu su vaikais iš popieriaus raides, kurkite kūno pagalba raides, jų junginius.

* Skatinkite „rašyti“ su pieštuku, flomasteriu, tušinuku ant popieriaus, kompiuteryje, pavyzdžiui, laišką, žinutę ir lyginti šriftus parašytus ranka ar kompiuteriu.

* Išsispausdinkite kompiuteriu, iškirpkite iš senų žurnalų raides, žodžius, simbolius, paveikslėlius ir kurkite tekstus ar žinutes.

* Skatinkite „rašyti“ raidėmis pasidarytomis iš plastilino, modelino ar sudėliotomis iš

kaštonų, gilių, sėklų ir kt.

* Žaiskite vaidmeninius žaidimus ir sudarinėkite pirkinių sąrašus; menu ir pan.

GALIMOS TEMOS	PROJEKTAI	ATRADIMAI - STEBĖJIMAI
<p>„Mano gimtinė – graži Lietuva“ „Gandro lizde“ „Mano knygelės“ „Pastebėk ir pavadink“ „Svečiuose pasaka“ „Šimtai kalbų“ „Laikrodėlių, neskubėk“ „Burtų lazdele palietus“ „Pakeliaukim po pasaulį“ „Aš ir mano mylima pasaka“ „Šilti jausmai, baltais žodeliais sninga“ „Mus kalbina knygos lapeliai“ „Daiktai aplink mane“ „Atrask mus“ „Per mokslo kalnus“ „Kalba vaikai“ „Mėnulis-tėvelis, saulė – motinėle“</p>	<p>„Svečiuose pasaka“ „Tarp žvakelių ir žvaigždelių“ „Gerumo sėklele, sušildyk širdelę“ „Kas aš esu?“ „Pasakų karalystėje“ „Susipažinkime, raidele“ „Kaip knygelė gimsta“ „Pasakų skrynelę pravėrus“ „Ką pasėsi, tą ir pjausi“ „Mano teisės ir pareigos“ „Aš galiu“</p>	<p>* Ieškoti kaštonų, gilių, įvardyti medžių pavadinimus, dėlioti iš gamtinės medžiagos raides. * Aplankyti biblioteką, knygyną. * Piešti sniege mėgstamą pasakų personažą, iš sniego lipdyti raides, žodžius. * Išsirinkti savo medį, apkabinti jį, prisiglausti, pasikalbėti su juo. * „Ganyti“ debesis ir sekti jų pasakas.</p>

4.4. PAŽINIMO UGDYMASIS (SMALSUS)

Tikslai

Siekti, kad vaikai:

- ✓ Noriai tyrinėtų ir pažintų save bei aplinkinį pasaulį visais pojūčiais.
- ✓ Domėtusi ir gebėtų paaiškinti socialinius, gamtos reiškinius, gyvosios ir negyvosios gamtos objektus.
- ✓ Išbandytų įvairius pasaulio pažinimo būdus: keltų klausimus, tyrinėtų, suprastų, tartųsi sprendžiant problemas.
- ✓ Ugdytusi gamtą tausojančio elgesio pradmenis.
- ✓ Suprastų skaičiaus sąvoką ir susietų skaičių su atitinkamu jo simboliu.
- ✓ Lavintų loginį mąstymą skaičiuodami, matuodami, lygindami, grupuodami ir rūšiuodami pagal formą, spalvą, dydį.
- ✓ Pratintusi kasdienėje veikloje naudotis matematine patirtimi: tyrinėtų, pažintų daiktus ir atrastų ryšius tarp jų.
- ✓ Plėtotų erdvės ir laiko supratimą: nustatytų objektų padėtį erdvėje, judėjimo kryptį, laiko trukmę nuovoką.

Ugdymosi strategijos

- ✓ Tyrinėjimas žaidžiant. Orientuotas į vaiko galias ir patirtį. Saugus pačiam vaikui ar aplinkiniams. Teikiantis vaikui pažinimo džiaugsmą. Spontaniškas ir suplanuotas tyrinėjimas.
- ✓ Eksperimentų ir priemonių paprastumas ir prieinamumas vaikui
- ✓ Palaikyti natūralų vaiko domėjimąsi skaičiais, norą pažinti daiktų savybes matuojant, lyginant, rūšiuojant ir grupuojant juos.
- ✓ Skatinti eksperimentuoti, tyrinėti daiktus pasitelkus matematinės priemonės, žaislus ir žaidybines veiklas.
- ✓ Įvairios vaiko veiklos metu taikyti matavimą, skaičiavimą, grupavimą, tapatinimą ir lyginimą,
- ✓ Skatinti ieškoti informacijos pasitelkiant įvairius informacinius šaltinius: savo, draugų ar suaugusiųjų patirtį, knygas, kompiuterį ir kt.
- ✓ Skatinti kasdienėje kalboje naudoti formų, dydžių, krypčių, erdviųjų padėčių ir laiko įvardijimus.

Ugdymosi turinio apimtis

Gyvosios ir negyvosios gamtos objektai: artimiausia gamtinė aplinka (gyvūnai, augmenija), gamtos reiškiniai ir ištekliai (vanduo, oras, akmenys);

žmogaus poveikis aplinkos išsaugojimui; pagarba gyvybei ir aplinkai; laikas ir erdvė; gyvybės ciklas; žmonės, jų panašumai ir skirtybės (išvaizda, amžius, gebėjimai, pomėgiai, veikla, gyvenama vieta).

Tyrinėjimai ir technologijos: domėjimasis aplinkos daiktais ir reiškiniais aktyviai tyrinėjant (iš ko jie sudaryti, kaip jie veikia, pasireiškia); informacijos paieška ir planavimas; paprasčiausių technologijų ir priemonių panaudojimas; klausimų kėlimas, problemų sprendimas ir apibendrinimas.

Skaičiai ir skaičiaus sandara: skaičiaus vartojimas kiekiui ir eilei nusakyti; skaičiavimas 10 ribose; simboliai, vartojami skaičiams pažymėti.

Formų, dydžių, erdvės ir laiko matai: formos aplinkoje ir geometrinės figūros; daiktų dydis, dydžių santykiai; matavimas ir matavimo priemonės; orientavimasis laike ir erdvėje.

GYVOSIOS IR NEGYVOSIOS GAMTOS OBJEKTAI

Ugdymosi gairės 1,5 - 3 metai	Ugdymosi gairės 3 - 6 metai
<p>* Drąsinti vaikus žaisti su natūraliomis medžiagomis, kaip smėliu, vandeniui, akmenėliais, lapais, kaštonais, pavyzdžiui, statyti smėlio pilis, kasti tunelis, kepti „bandeles“, plukdyti laivelius, „virti“ košę ir kt. lauko aikštelėje; grupėje specialiai įrengtose vietose pajauti sausą, šlapią smėlį, skandinti ir plukdyti daiktus.</p> <p>* Atkreipti vaikų dėmesį į daiktų ir objektų savybes, kaip spalva, forma, dydis ir tekstūra, pavyzdžiui, žali lapai, maža raudona boružėlė, birus smėlis ir kt.</p> <p>* Stebėti ir pavadinti artimiausioje aplinkoje augančius augalus (medis, krūmas, gėlė); kalbėti, kokias daržoves ir vaisius valgo, įvardinti skonį, uostyti, nusakyti spalvą, dydį, formą.</p> <p>* Kartu su vyresnių grupių vaikais organizuokite išvykas į gretimą mišką, pievą, tvenkinį ir stebėkite medžius, krūmus, gėles, žolynus, paukštėlius, vabalėlius. Rinkite lapus, kankorėžius ir drąsinkite vaikus pasidalinti išvykos įspūdžiais.</p> <p>* Skatinkite vaikus stebėti ir pavadinti gyvūnus pasivaikščiojimo metu, išvykose, vartydami knygeles, paveikslėlius, ieškodami paveikslėlių planšetėje ir kt.</p>	<p>* Žaisti, rūšiuoti, kolekcionuoti akmenėlius, lapus, kriaukleles, sėklas, kankorėžius ir kitas natūralias medžiagas.</p> <p>* Klausytis ir kalbėtis su vaikais apie natūraliai kylančius ar sukeltus aplinkos garsus, pavyzdžiui, vėjo, lietaus, miško, paukščių, gyvūnų, automobilių, statybų ir kt.</p> <p>* Aiškinantis garsų kilmės priežastis skatinti vaikus saugoti aplinką ir gamtos resursus, pavyzdžiui, rūšiuoti šiukšles, taupyti energiją, vandenį (išjungti šviesą, neleisti vandens), popierinius ar plastikinius indelius panaudoti antrą kartą (išvykose) arba meniniams sumanymams.</p> <p>* Apsilankykite gretimame ūkyje ar fermoje, pavyzdžiui, pieno ūkyje ir sužinokite, iš kur atkeliauja pienas ant mūsų stalo; gyvulių, paukščių ir kt. ūkius.</p> <p>* Skatinti dalintis savo patirtimi, pavyzdžiui, kas kokius namie turi augintinius, kaip jais rūpinasi, kuo jie ypatingi ir kt.</p> <p>* Pasivaikščiojimo metu stebėti darželio kieme augančius medžius, gėles, pievą ir jos gyventojus ir kartu aptarti stebėtus potyrius, pavyzdžiui, ką darė sraigė, kaip ji atrodė, ėjo ir pan. Žaisti stalo žaidimus ir rūšiuoti pagal tam tikrą požymį (skraido-neskraido).</p> <p>* Sekite vaikams pasakas, skatinkite žiūrinėti paveikslėlius, vaizdo filmukus, kuriuose vaizduojami įvairūs gyvūnai. Drąsinkite vaidinti, apsimesti įvairiais gyvūnais, imituojant jų elgseną ar išvaizdą.</p>

<p>* Kalbėkitės su vaikais apie tai, kokius žmones sutinkate darželyje, eidami pasivaikščioti, išvykose ir ką jie veikia, pavyzdžiui, vairuotojas vairuoja troleibusą, vyras šluoja, moteris sodina gėles, žmonės laukia autobuso ir kt.</p> <p>* Kalbinkite vaikus kasdienės rutininės veiklos metu įvardijant, ką ir kada jie veikia dienos bėgyje, pavyzdžiui, ryte - pasisveikinti, priminti, kad tuoj eisite pusryčiauti; po pasivaikščiojimo - einame plauti rankelių, pietausime ir kt.</p> <p>* Švęskite vaikų gimtadienius, tradicines šventes, kurkite grupės ritualus, pa vyzdžiui, pasitikite kiekvieną vaiką ryte pasisveikindami ir pakviesdami žaisti į grupę ir kt.</p>	<p>* Dalinkitės įspūdžiais, kuriuos vaikai patyrė kartu su šeima per savaitgalį, pavyzdžiui, išvykos (apsilankymas gamtoje, gulbių maitinimas, zoologijos sode ir kt.), pasivaikščiojimai, pramogos, renginiai ir kt.</p> <p>* Apsilankykite parduotuvėje, pašte, stebėkite gatve važiuojančius automobilius ir kalbėkitės apie profesijas, pasikviesti į svečius tėvelius, kad papasakotų apie savo profesijas.</p> <p>* Drąsinkite domėtis žemėlapiais ir jais naudotis pasivaikščiojimo metu, grupėje, pavyzdžiui, pažymėkite atskiras žaidimo erdves specialiais simboliais. Tyrinėkite gaublį, Lietuvos žemėlapi, gaminkite grupės, kelio iš/į darželį žemėlapius.</p> <p>* Švęskite tradicines ir netradicines šventes, kurkite grupės tradicijas, pavyzdžiui, kvieskite tėvelius į tradicinę žaidimo dieną, kurioje kartu žaidžia tėveliai ir vaikai.</p>
---	--

TYRINĖJIMAI IR TECHNOLOGIJOS

<p>* Padėkite vaikams suprasti skirtingų daiktų paskirtį ir, kaip jais naudotis. Siūlyti vaikams žaisti ir veikti su įvairiais žaislais, daiktais, esančias jų aplinkoje ir juos tyrinėti, pavyzdžiui su nesudėtingais namų apyvokos daiktais, kaip puodai, samteliai, šluota, sieteliai ir kt.</p> <p>* Padėkite vaikams suprasti priežasties ir pasekmės ryšius, pavyzdžiui, kas atsitiks jei ant smėlio užpilsime vandens, jei paliksime ledukus kambaryje, jei įmesime į vandenį druskos, cukraus, akmenį, popierių, jei pūsime į plunksną ir kt.</p> <p>* Pasiūlykite vaikams patyrinėti savo šešėlį saulėtą dieną lauke,</p>	<p>* Eksperimentuokite su įvairiomis medžiagomis, aiškindamiesi gamtos reiškinius, pavyzdžiui, stebėkite, kaip rieda kamuoliukas statmena lenta, keiskite jos kampą ir kelkite klausimą, kas atsitiks (traukos dėsnis); išbandykite magnetą, vandens, šviesos poveikį augmenijai, žmogui, santykį su objektais, daiktais.</p> <p>* Eksperimentuokite su medžiagų savybės, pavyzdžiui, medžiagos, kurios laidžios - nelaidžios vandeniui, šviesai.</p> <p>* Drąsinkite tyrinėti šešėlius, kaip keičiasi jų ilgis, forma per dieną, spėkite, kas atsitiks su šešėliu einant ir kt.</p> <p>* Kvieskite ir drąsinkite vaikus dalyvauti savo pačių sumanytuose eksperimentuose, projektuose, kurie skatintų jų smalsumą, teiktų tyrinėjimo džiaugsmą ir padėtų jiems</p>
--	---

prie šviesos grupėje, pavyzdžiui, kodėl šešėlis nepabėga, ar visi daiktai turi šešėlius ir kt.

* Skatinkite vaikus tyrinėti daiktus ir medžiagas, per padidinamąjį stiklą, su magnetu.

* Sudarykite galimybę vaikams pažinti aplinkos garsų įvairovę, pavyzdžiui, žaiskite žaidimus, kurių metu reikia atspėti, kas atsitiko, kai pabeldžiate į duris, suplojate rankomis, pateškianti ranka vandenį ir kt. Klausykitės garsų pasivaikščiojimo metu, pavyzdžiui, praskrido lėktuvas, sučiulbėjo paukštis ir kt.

* Sudarykite vaikams progų suprasti aplinkos kaitos procesus: švęskite vaikų gimtadienius ir kalbėkitės, kaip jie pasikeitė (paaugo, moka...).

* Kartu su vaikais sodinkite sėklas, gėlės, prižiūrėkite, stebėkite, kaip jos auga, keičiasi.

* Pasiūlykite vaikams pasirinkti ir rūpintis žaisliniu augintiniu ir mokytis būti atsakingais.

* Eksperimentuokite su skoniais: kas atsitiks jei ant batono užtepsime šokolado kremo, sviesto ir kito skonio maisto produkto.

* Kelkite probleminius klausimus vaikams, pavyzdžiui, kaip vyksta ir kodėl (kas suka vėjo malūnėlį, kodėl kieme ištirpo sniegas...).

atrasti atsakymus į rūpimus klausimus apie daiktus ir reiškinius.

* Parūpinkite įvairių tyrinėjimo priemonių, knygų, enciklopedijų, domėkitės vaikų projektais, tyrinėjimais, veikla.

* Įsijunkite į vaikų veiklą pasiūlant jiems savo paramą, pavyzdžiui, nufotografuoti, nufilmuoti, perkelti į kompiuterį ir kt. Palaikykite vaikų norą patiems pasinaudoti informacinėmis technologijomis (parodyti, kaip galima perkelti duomenis ir fotoaparato ir kt.).

* Skatinkite vaikus dalintis savo atliktais tyrinėjimo projektais ir planuoti naujas veiklas kartu su kitais vaikais ar tėveliais.

* Drąsinkite vaikus panaudoti įvairius šaltinius informacijai rasti, pavyzdžiui, „Pasižiūrėkime į knygą ar kompiuterį, gal ten sužinotume daugiau“, „Aš girdėjau, kad Tomas kažką apie tai kalbėjo, gal jo paklausti?“ ir pan.

* Stebėkite ir rūšiukite kieme augančias gėles, augalus pagal spalvą, formą, dydį, naudą (valgomas, sudaro šešėlį) ir kt.

* Drąsinkite vaikus kelti klausimus apie tai, kokios aplinkoje vyrauja spalvos, formos, dydžiai, pavyzdžiui, ar galime padalinti obuolį taip, kad kiekvienas gautume po vienodą dalį, kaip tai padaryti?

* Skatinkite vaikus dalintis patirtimi su kitais vaikais, suaugusiais, esančiais grupėje ir tėvais, paklausdami jų, ar jie norėtų parodyti, ką jie padarė.

* Atkreipkite vaikų dėmesį į tai, kaip keičiasi orai per dieną.

* Skatinkite vaikus tyrinėti gamtos ir aplinkos daiktus pasinaudojant paprastomis priemonėmis, pavyzdžiui, parūpinkite didinamuosius stiklus, plastmasinius indelius.

SKAIČIAI IR SKAIČIAUS SANDARA

* Dražinti vaikus įvardinti daug ir mažai, pavyzdžiui, žaisti žaidimą, spėti „daug-mažai“: paslėpti rankoje daugiau ir kelis smulkius daiktus arba sudėti juos į dėžutę ir spėti; žiūrinėti paveikslėlius ir lyginti juose nupieštus daiktus: daug-mažai; didelis-mažas.

* Kasdienės veiklos metu skatinti vaikus atrasti, kiek yra daiktų po du, po vieną, pavyzdžiui, aunantis, rengiantis klausti vaikų, kur jų kojinės, batukai, šalikas ir atnešus vieną, klausti, o kur kita; priminti, kad kojinautės dvi, nes dvi kojytės ir pan.

* Atkreipti vaikų dėmesį, į skaičius kasdieniame jų gyvenime, pavyzdžiui, pasivaikščiojimo metu stebėkite skaičius aplinkoje, kaip numeriai ant namo, skaičiai automobilio numeryje, autobuso numeris; mobilus telefonas.

* Kartu su vaikais dainuoti trumpas ritmines daineles, eiliuotas pasakas, kuriose yra pasikartojantis ar sekantis vienas paskui kitą veiksmas, pavyzdžiui, pasaka „Pirštinė“; žaisti pirštų žaidimus ir kt.

* Įvairios veiklos metu sudaryti galimybę pasinaudoti skaičiavimo patirtimi: žaisti judrius žaidimus išsiskaičiuojant, nustatant eiliškumą; skaičiuoti žaislus, daiktus, lyginti, rūšiuoti, kurių daugiau, kurių mažiau ir pan.

* Kasdienėse vaikų veiklose padėti vaikams formuoti laiko nuovoką, pavyzdžiui, susitarti veiklai laiką ir jį nustatyti smėlio laikrodžio pagalba arba, susitarus iki kokio skaičiaus ant laikrodžio (elektroninio) bus baigtas žaidimas.

* Skatinti vaiką dalintis savo skaičiavimo patirtimi, kai jis skaičiuoja ir palygina, pavyzdžiui, padražinti vaiką, kai jis pasako, kad mergaičių šiandien yra daugiau, nei berniukų ir paklausiama: „Iš kur tu žinai?“, „Kodėl taip manai?“ ir pan.

* Supažindinti su paprasčiausiais skaičiavimo būdais, pavyzdžiui, jei reikia suskaičiuoti, kiek yra raudonų mašinėlių (kiekvieną mašinėlę paliesti pirštu), suskaičiuoti, kiek nupiešta avinukų (nusipiešti tiek taškelių, kiek yra avinukų ir taškelius suskaičiuoti).

* Mokykite naudotis informacinėmis priemonėmis, kurių pagalba galima suskaičiuoti ir užrašyti skaičiais, pavyzdžiui, pasinaudoti mobiliojo telefono programėle, skaičiuotuvu (spausti reikiamus skaičius ir simbolius).

* Siūlykite vaikams pratybų sąsiuvinius, kuriuose yra įvairių užduočių, skirtų

	<p>skaičiavimui ir skaičiaus sąvokos plėtojimui.</p> <p>* Skatinkite žaisti vaidmeninius žaidimus, modeliuoti gyvenimiškas situacijas, kurių metu reikalinga skaičiavimo ir skaičių žymėjimo patirtis, pavyzdžiui, pasidaryti pinigus (gamintis eurus, euro centus), žaidžiant parduotuvę arba įsivaizduojant jog reikia pasikeisti pinigus banke į smulkesnius ir pan.</p> <p>* Drąsinkite dalyvauti kaupiant pasiekimų aplanke vaiko darbus ir susitarti, kiek darbelių vaikas turėtų atsirinkti, pavyzdžiui, 5 jo manymu geriausius ir pan.</p>
--	--

FORMŲ, DYDŽIŲ, ERDVĖS IR LAIKO MATAI

<p>* Skatinti vaikus lyginti ir rūšiuoti daiktus, žaislus pagal spalvą, formą, dydį, pavyzdžiui, pasivaikščiojimo metu rinkti rudenį lapus ir juos rūšiuoti pagal spalvą, formą; lyginti vaisius daržoves pagal tai, ar jie turi kauliuką, sėklas (obuolys, slyva, apelsinas); atrinkti lėlių drabužėlius, kurie tinka dėvėti žiemą ar vasarą.</p> <p>* Drąsinti vaikus lyginti daiktus, pavyzdžiui, bandyti įdėti didesnius atrinkti ir dėti daiktus į skirtingas dėžutes, kurie yra minkšti ar kieti; arba įdėti mašinėlę pasirenkant dėžutės dydį (mažesnė ir didesnė).</p> <p>* Siūlyti žaisti persirengimo žaidimus ir aiškintis, kurie drabužiai dideli, kurie maži ir, pavyzdžiui, vardinti, šitas mažas, trumpas, lengvas ir pan.; žaisti su įvairiomis medžiagomis, pavyzdžiui, kaštonais, akmenukais, siūlų kamuoliais ir vardinti,</p>	<p>* Skatinti vaikus rūšiuoti, dėlioti, klasifikuoti daiktus, objektus pagal tam tikrus požymius, pavyzdžiui, greiti ir lėti; aukščiausias-žemiausias, dėti sekas, pavyzdžiui, nuo mažiausio iki didžiausio; pagal spalvą, formą ir pan.</p> <p>* Drąsinti vaikus eksperimentuoti su formomis, dydžiais ir tekstūra, pavyzdžiui, išsikirpti stačiakampius, reikalingus pinigams pasigaminti; pasidaryti iš kaladėlių apskritimą, kuris reikalingas žaidžiant sugalvotą žaidimą, pastatyti aukščiausią bokštą ir drąsinti vardinti aukščiausias, mažesnis arba, aukštas - aukštesnis ir t.t.</p> <p>* Drąsinti vaikus atrasti priemones, kurių pagalba jie galėtų be specialių priemonių pamatuoti, išmatuoti, palyginti, pavyzdžiui, matuoti plaštaka, sprindžiu, pėda, žingsniu ar susitartu matu (pagaliuku) ilgį ar aukštį, puodeliu, šaukštu ar samčiu talpą; kilnojant daiktus - svorį, apimant rankomis - plotį.</p> <p>* Skatinti kelti hipotezes ir spręsti problemas, rasti atsakymus eksperimentuojant, pavyzdžiui, kiek gali tilpti vandens, smėlio į tos pačios apimties, bet skirtingos formos indus (siauras ir platus tos pačios apimties indai).</p>
---	--

sunkus, toks pats, kitoks ir pan.

* Skatinti žaisti su žaislais, kuriuos reikia įtaikyti pagal formą, dydį, sudėti eilę, surūšiuoti, pavyzdžiui, formų dėlionė ir kt.

* Parūpinti žaislų ir priemonių, kurių pagalba vaikai galėtų matuoti ir lyginti jų aukštį, ilgį, svorį, pavyzdžiui, galima panaudoti naujagimių svėrimo svarstyklės arba metrą (sverti kalades, matuoti jų ilgį statant tiltą ant kilimo) ir pan.

* Žaisti, tyrinėti ir eksperimentuoti su daiktais, kuriais taip pat galima pamatuoti, pasverti ar numatyti laiką, pavyzdžiui, sušvilpti, kai laikas daryti pertrauką, naudoti puodelius, buteliukus, samtelius, samčius, ąsočius, sietus, dubenis bei kaušus pilant, ištuštinant, pripildant, perkeliant ir lyginant.

* Padėti atrasti reikiamą informaciją knygoje arba kompiuterio pagalba, pavyzdžiui, jei reikia sužinoti, kuriuo laiku išvyksta autobusas, kiek kainuoja bilietas, kur jį nusipirkti, sužinoti, koks bus oras artimiausiomis dienomis ir kt.

* Atkreipti vaikų dėmesį į laiko trukmę, pavyzdžiui, naudojant laikrodį pasakyti vaikams, kad kai laikrodžio rodyklė bus ant skaičiaus 10, ateis pasakos sekimo laikas.

* Skatinkite vaikus vartoti laiko sąvokas, pavyzdžiui, dabar mes surinktus lapus išdžiovinsime ant palangės, o vėliau juos klijuosime, na o rytoj pakabinsime, kad pamatytume, kas mums pavyko.

* Plėtoti supratimą, kaip praeina laikas, pavyzdžiui, kartu su vaikais suklijuokite vaikų ir jų šeimų nuotraukas, nuo kūdikystės iki šių dienų arba daiktų, kaip jie atrodė anksčiau, pavyzdžiui, telefonai, lėktuvai, automobiliai ir kt. Aptarkite nuotraukas naudodamiesi žodeliais anksčiau, seniau, dabar.

* Skatinti rungtyniauti ir matuoti laiką chronometro pagalba, aptarti su vaikais, kuris laikas greitesnis ir pan.

* Laiko nuovokai formuoti naudoti smėlio laikrodį, sutartą ženklą, pavyzdžiui eksperimento atlikimui, laikas veiklai, žaidimui.

* Sodinti, sėti augalus ir stebėti jų augimo ciklą pasižymint per kiek laiko išdygo, kiek paaugo ir pan.

* Stebėti ir žymėti dienos orus kalendoriuje sutartais ženklais, aptarti orų permainas, pavyzdžiui, dienos, savaitės.

* Matuoti ir žymėti šešėlių ilgį dienos bėgyje, pasigaminti saulės laikrodį ir stebėti skirtingu dienos metu ir kt.

* Pasidaryti metų gimtadienių ir kalendorinių švenčių kalendorių, aptarti, kada draugų gimtadieniai (žiema, vasarą...); kada ateina Kalėdų senelis ir pan.

GALIMOS TEMOS	PROJEKTAI	ATRADIMAI - STEBĖJIMAI
<p>„Kaip šiandien rengsimės?“ „Krenta lapai pamažu, Rudenėli, kaip gražu“ „Tamsiais rudens vakarais“ „Per balas“ „Po kopūsto lapu“ „Kai voveraitė riešutus skaičiavo, ežiukas obuolius rūšiavo“ „Skaičiukų ratukas“ „Per sniegą“ „Žiemužė – snaigėm sninga“ „Šalta žiemužė žvėrelius skriaudžia“ „Žiema, žiema, bėk iš kiemo“ „Šarmota tėviškėlė“ „Gyvūnėliai metų karuselėje“ „Pavasari, paskubėk“ „Kelias iš miego mažas vabalėlis“ „Pavasario žiedai“ „Sėklų karalystėje“ „Saulė budina žemele“ „Varnėnų inkile“ „Sugrįžtantys paukščiai“ „Žolynėlių paslaptys“ „Kas ten krebžda?“</p>	<p>„Eksperimentų mugė“ „Svečiuose pas mašinas“ „Mažą lesyklėlę padariau“ „Noriu tyrinėti, žinoti“ „Aš auginu“ „Kodėl susprogo pumpurėliai“ „Gyvybė-ten kur vanduo“ „Pirmos paukščių giesmės“ „Sodinu ir auginu“</p>	<p>* Stebėti šviesoforą, sankryžą. * Tyrinėti sniego savybes, varveklis. * Tyrinėti parašytus skaitmenis ant namo. * Atrasti pėdsakus sniege. * Stebėti lauko termometrą, oro kaitą. * Stebėti pradedančią dygti žolę * Stebėti bundančius vabalėlius * Skaičiuoti inkilus, stebėti ar juose kas gyvena, * Stebėti šviesos ir šilumos poveikį gamtai</p>

4.5. MENINIS UGDYMASIS (KURIANTIS)

Tikslai

Siekti, kad vaikai:

- ✓ Pajaustų džiaugsmą muzikuodami, šokdami, piešdami, konstruodami, vaidindami.
- ✓ Meninės veiklos metu ugdytūsi vaizduotę, grožio pajautą ir kūrybiškumą.
- ✓ Tyrinėtų, eksperimentuotų su spalvomis, forma, garsu, judesiu ir jų pagalba reikštų savo potyrius apie jį supantį pasaulį.
- ✓ Ugdytūsi meninės veiklos poreikį ir jį taptų vaiko kasdieninės veiklos dalimi.
- ✓ Jaustų pasitenkinimą bendra veikla ir kūryba, dalintūsi savo patirtimi su kitais.

Ugdymosi strategijos

- ✓ Palaikyti ir skatinti vaiko spontanine kūrybą, pavyzdžiui, laisvą judėjimą pagal muziką, improvizaciją balsu, spalvų ir formų derinius ir kt.
- ✓ Drąsinti išsakyti savo jausmus ir potyrius menine kalba per muziką, šokį ir vizualinius menus.
- ✓ Lietuvių liaudies žaidimai, šokiai ir tautodailės elementai vaikų kūryboje.
- ✓ Stiprinti savitą kūrybinę raišką neprimetant vaikams išankstinių meninės raiškos šablonų.
- ✓ Estetiniam suvokimui plėtoti skatinti išsakyti savo nuomonę apie savo ir kitų darbelius ar stebėtus meno kūrinius.
- ✓ Lankytis pagal galimybes teatre, koncerte, meno darbų parodose, muziejuose ir kalbėti apie stebėtus ar išgirstus meno kūrinius.

Ugdymosi turinio apimtis

Muzika ir šokis: muzika kasdienėje vaiko veikloje (muzikos klausymasis ir dainavimas); lietuvių liaudies dainelės; muzikos kalba (melodija, ritmas, tempas, dinamika); muzikos kūryba ir improvizacija (muzikos instrumentų ir kūno garsai); raiška judesiu ir šokiai (liaudies rateliai, žaidimai).

Vizualiniai menai: meninės raiškos priemonės (piešimas, tapymas, lipdymas, aplikavimas, lankstymas, karpymas, spaudavimas, konstravimas); raiška (spalva, linija, forma); tautodailės elementai.

MUZIKA IR ŠOKIS

Ugdymosi gairės 1,5 - 3 metai	Ugdymosi gairės 3 - 6 metai
<p>* Klausytis įvairių žanrų, vaikiškų dainelių ir skatinti vaikus judėti pagal muziką, pavyzdžiui, šokinėti, ploti rankomis, atlikti įvairius judesius mėgdžiodant gerai žinomus gyvūnus ar kitus personažus.</p> <p>* Žaisti liaudies žaidimus, dainuoti su vaiku ritmines trumpas daineles, pavyzdžiui, 1 l. žaidimai: „Du gaideliai“, „Jurgelis mestrelis“ ir atlikti ritminius judesius.</p> <p>* Dainuoti vaikams ir su vaikais trumpas daineles, ritminius eilėraštkus, skatinti pačius dainuoti žinomas ar spontaniškai sukurtas savo daineles, pavyzdžiui, supantis sūpynėse, statant smėlio pilį, peršokus kliūtį ir kt.</p> <p>* Tyrinėti paprastus instrumentus ir daiktus, kuriais galima išgauti muzikinius ar ritminius garsus, pavyzdžiui, klausant ar dainuojant daineles „groti“ žaisliniais perkusniais instrumentais, būgneliais, švilpukais, mušti ritmą kojomis, kaladėlėmis, barškučiais, ploti rankomis.</p> <p>* Skatinti vaikus įvairiai judėti, šokti laisvai, bandyti imituoti ar mėgdžioti šokio judesius, pavyzdžiui, klausantis įvairios muzikos (greitos, lėtos, ramios, klasikinės, vaikiškų dainelių, be</p>	<p>* Klausytis skirtingos nuotaikos, tempo, žanro muzikinių kūrinų ir skatinti vaikus išsakyti, ką jie įsivaizdavo klausydamiesi, apibūdinti kūrinų nuotaiką, tempą, dinamiką.</p> <p>* Klausytis atskiro instrumento grojamas melodijos ir bandyti spėti, koks tai instrumentas, kaip jie apibūdintų instrumento garsus, su kokias pažįstamais aplinkos garsais palygintų.</p> <p>* Klausytis natūralių gamtos garsų, pavyzdžiui, lietaus barbenimo, miško, jūros ošimo, paukščių, gyvūnų balsų ir spėti ar imituoti, kieno tai garsai; lyginti su žmogaus sukeltais, skleidžiamais garsais (automobilių, traukinių, lėktuvo ir kt.).</p> <p>* Pratinti vaikus klausytis muzikos įvairios veiklos metu ar nuotaikai išreikšti, pavyzdžiui, kai yra džiugu, liūdna, jaučiasi vieniši ir kt.</p> <p>* Drąsinti dainuoti vieniems, poroje, grupelėje; įsiklausyti į draugo dainavimą ir prisitaikyti; dainuoti ritmiškai ir intonuoti.</p> <p>* Skatinti tyrinėti savo balsą, jo galimybes, pavyzdžiui, dainuoti juokaujant, „pastatant“ balsą, labai žemai, ar labai aukštai, vaizduoti muzikinio instrumento garsus ir pan.</p> <p>* Pasirūpinti, kad grupėje vaikams būtų pakankamai nesudėtingų muzikos instrumentų, kuriais vaikai laisvai gali tyrinėti, bandyti groti, kurti melodijas, pavyzdžiui, metalofonas, būgneliai, trikampiai, barškučiai, perkusiniai žaisliniai</p>

<p>muzikos, mušant ar grojant instrumentu (būgnu, gitara, pianinu).</p> <p>* Drąsinti vaikus dalintis savo muzikiniais gebėjimais, pavyzdžiui, padainuoti ar pašokti grupės draugams, dainuoti ir šokti su visais švenčių metu ir pasidžiaugti pasiekimais plojimais ar pagiriant.</p>	<p>instrumentai, dūdelės, švilpynės, skudučiai, vaikiška gitara ar pačių pasigaminti nesudėtingi instrumentai iš gamtinės medžiagos ar antrinių žaliavų.</p> <p>* Groti, kurti melodijas ne muzikos instrumentais, bet kūno judesiais, aplinkos daiktais, pavyzdžiui, mušti ritmą į stalą, plojant rankomis į kelius, mušant delnais per skruostus, plėšiant popieriaus lapą, mušant puodų dangčius vienas į kitą ir kt.</p> <p>* Kalbėtis su vaikais apie tai, kas kuria muziką, kaip tampama muzikantu, pasikviesti muzikantą ar kompozitorių į svečius.</p> <p>* Skatinti vaikus žaisti vaizduotės žaidimus, pavyzdžiui, apsimesti dirigentu, choro vadovu ir diriguoti pasinaudojant dirigento „lazdele" ar rankomis orkestrui, vaikų chorui.</p> <p>* Skatinti vaikus improvizuoti, pavyzdžiui, keisti nuotaiką žinomoms dainelėms, rateliams, pavyzdžiui, l. l. dainelę „Klausė žvirblis čiulbuonėlis" dainuoti greičiau, lėčiau ir pan.; pritaikyti žinomą melodiją išdainuojant ne dainos tekstą, bet eilėraščio ir pan.</p> <p>* Drąsinti improvizuoti judesiu, žinomais šokio žingsneliais, mėgdžioti suaugusius ir kurti savo šokio derinius, pavyzdžiui, judėti imituojant hip-hopą, valsą ir kt.</p> <p>* Atkreipti vaikų dėmesį į gyvūnų judesius ir bandyti juos mėgdžioti, pavyzdžiui, klausantis lėtos melodijos spėti, kokį gyvūną vaikai įsivaizduoja (meška, kiškis) ir jį imituoti judesiais klausantis muzikos.</p>
VIZUALINIAI MENAI	
<p>* Drąsinti tyrinėti ir išbandyti piešimo ir rašymo priemones, pavyzdžiui, pieštukus, kreideles, guašą išbandyti piešiant ant</p>	<p>* Skatinti eksperimentuoti ir piešti įvairiomis grafikos priemonėmis, medžiagomis ir atrasti įvairius raiškos būdus, jų derinius: įvairias linijas, dėmes, piešiant minkštu</p>

didelio ir mažo popieriaus lapo (paišenant, braižant įvairias linijas, taškus teplojant pirštais, delnais, pėdutėmis, antspaudais ir kt.

* Paskatinti vaikus papasakoti, ką piešia/daro, pasidžiaugti ir pasigrožėti savo darbeliais, pavyzdžiui, klausti vaiko, ką jis piešia, ar jam patinka ką nupiešė, atkreipti dėmesį į spalvas, formas. Pakabinti vaiko darbelius matomoje vaikams vietoje ir skatinti žiūrinėti savo ir kitų darbelius, parodyti tėveliams.

* Pasiūlyti eksperimentuoti su įvairesnėmis priemonėmis ir medžiagomis, pavyzdžiui, su įvairios faktūros popieriumi (plonu, spalvotu, blizgančiu, kartonu, glamžytu, sušlapintu), plastilinu (maigyti, gnaibyti pirštais, pagaliukais, kočioti, ploti ir pan.), klijais, anspsaudais.

* Statyti kartu su vaikais statinius iš kartoninių dėžių, plastikinių butelių ir kitų „buitinių atliekų“, džiaugtis vaikų sumanymais.

* Vartyti iliustruotas knygeles, žurnalus, žiūrinėti įvairias nuotraukas, meno reprodukcijas, atvirukus, vaikų darbelius ir klausinėti vaikų, kas jiems patinka, atkreipti dėmesį į iliustracijų, meno kūrinių spalvas, nuotaikas, perspektyvą.

* Skatinti pasakoti apie savo ar kitų piešinių, aplinkoje pamatytus paveikslus ar knygelių iliustracijas.

juodu pieštuku, flomasteriais ant balto popieriaus. Linijos, jų jungtys, taškavimas, taškymas, kreideles, anglis, kreida, gvašas, vandeniniai dažai ir jų spalviniai deriniai.

* Atkreipti dėmesį į linijas ir jų dinamiškumą, pavyzdžiui, piešia punktyrinę, pulsuojančią, banguotą, laužytą, spiralinę linijas.

* Eksperimentuoti teptuku ir atrasti įvairius išraiškos būdus, pavyzdžiui, teptuko viršūnėle, šonu, vos liečiant popierių, prispaudžiant teptuką ir t.t., gamtine medžiaga, pavyzdžiui, daryti atspaudus medžio lapo, akmenėlio, augalėlio, šakelės pagalba ir t.t.

* Kurti koliažus pasinaudojant kompiuterio programomis.

* Skatinti improvizuoti kuriant nerealios formos, formato darbus, pavyzdžiui, bendri darbai, erdvinės konstrukcijos ir kt.

* Padėti vaikams ugdytis supratimą, jog meninė veikla padeda atsipalaiduoti, nusiraminti, pajauti kūrybos džiaugsmą, pavyzdžiui, pastebėjus vaiko susierzinimą pasiūlyti piešti, lipdyti, konstruoti ir pan.

* Skatinti eksperimentuoti su moliu, plastilinu, pavyzdžiui, minkymas, džiovinimas, drėkinimas, rankų plaštakos, pirštų ar pėdų antspaudai, lipdymas iš molio plokščių, volelių, formų išgavimas (cilindras, ovalas, piramidė ir kt.).

* Skatinti išbandyti naudojant skirtingas formas ir spalvas ant popieriaus, senos paklodės, gvašu, akvarele.

* Plėšyti, lankstyti, klijuoti eksperimentuojant su popieriaus lapu, pavyzdžiui, kurti įvairias plokščias ir pusiau plokščias formas, geometrines formas, grafinius ženklus - raides, skaičius, rodykles.

* Skatinti pažinti tautodailės ornamentikos tradicijas ir jas panaudoti savo

darbeliuose, pavyzdžiui marginti pirštine ir kt.

* Panaudoti savo kūrybos darbelius puošti kalėdinei eglutei, kurti vaidinimo dekoracijoms, atvirukams ir kt.

GALIMOS TEMOS	PROJEKTAI	ATRADIMAI - STEBĖJIMAI
„Kiek darbelių – kiek darbų“ „Vandens lašelio pasakojimas“ „Miško takeliu“ „Kaštonų diena“ „Garsų pasaulis“ „Užburtas rudenėlis“ „Lietaus batukai“ „Ledo tiltai“ „Matau, liečiu, naudoju ir žaidžiu“ „Sniego pilių karalystėje“ „Menų savaitė“ „Visur balta“ „Šalčio išdaigos“ „Linksmieji spalvų eksperimentai“	„Mano rankelės viską gali“ „Rudens spalvų paletė“ „Rudens dirbtuvėje“ „Margaspalvis rudens kilimas“ „Sukurkime patys“ „Kuriu iš popieriaus“ „Kuriu iš plastilino“ „Kepsim smėlio pyragus“ „Vaistažolės“ „Žaidžiu spalvomis“	* Stebėti rudeninius augalus, medžių lapų spalvas. * Atrasti vaizdinius debesyse. * Ieškoti vaivorykštės spalvų supančioje aplinkoje. * Stebėti šalnos išpuoštus langus. * Eksperimentavimas su sniegu. * Stebėti apsnigtus medžius, džiaugtis jų grožiu.

5. UGDYMO SI PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

Vaiko pasiekimų ir pažangos vertinimo tikslas

Vaikų pasiekimų ir pažangos vertinimas vykdomas vadovaujantis įstaigoje parengtu ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų standartu pagal Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašą.

Vaikų pasiekimus ir pažangą vertiname, kad:

- ✓ pažintume vaiko ugdymosi poreikius, interesus, pomėgius, galias, stilių, charakterio ypatumus, kultūrinius skirtumus;
- ✓ atskleistume vaiko pastangas ir pažangą bei skatintume jo ugdymąsi;
- ✓ apmąstytume įgyvendintus individualius vaiko ugdymosi tikslus ir uždavinius;
- ✓ planuotume tolesnio ugdymo perspektyvas individualiai kiekvienam vaikui ir vaikų grupei;
- ✓ apibendrinę sukaupę vertinimo informaciją, koreguotume ugdymosi planus;
- ✓ pateiktume vertinimo informaciją vaikui, vaiko tėvams ir kitiems ugdytojams.

Vaikų pasiekimų ir pažangos vertinimo būdai ir tipai

Lopšelyje - darželyje naudojami du būdai vaikų pasiekimams vertinti: kokybinis (individualaus vaiko pasiekimai) ir kiekybinis (įstaigos, amžiaus tarpsnio ir grupės vaikų pasiekimai).

Kokybinis – aprašomasis vertinimas naudojamas individualioms kiekvieno vaiko ugdymosi stiprybėms ir sunkumams identifikuoti, ugdymosi prioritetams numatyti, informuoti vaiko tėvus (globėjus) apie esamą ugdymosi situaciją. Taip pat šis vertinimas padeda identifikuoti savitai besiuogančius ir gabius vaikus, silpnąsias ir stipriąsias ugdymosi sritis.

Kiekybinio vertinimo rezultatai fiksuojami skaitine išraiška ir naudojami vertinti bendrą įstaigos, konkrečios grupės ar amžiaus tarpsnio ugdymosi kokybę, vaikų daromą pažangą, programos efektyvumą ir kt. Vaikų pasiekimai ir pažanga vertinami naudojant tris vertinimo tipus: diagnostinį, formuojamąjį ir apibendrinamąjį.

Diagnostinis – atliekamas mokslo metų pradžioje ir tada, kai auklėtojas pradeda dirbti su nauja grupe, kai į grupę ateina naujas vaikas, norint pažinti ugdymosi poreikius ir numatyti artimiausią ugdymosi perspektyvą.

Formuojamasis - apima įvairių ugdymosi situacijų, veiklų stebėjimą bei pokalbius su vaikais apie jų savo ugdymosi sėkmių ar nesėkmių identifikavimą, vertinimą.

Apibendrinamasis - nustatoma, kiek vaikui pavyko pasiekti įvairiose srityse, ką jis jau žino ir geba, kokią pažangą padarė, priimamas sprendimas dėl tolimesnio ugdymosi.

Informacija apie vaikų pasiekimus ir pažangą renkama formaliais metodais (pokalbiai, vaikų pasiekimų vertinimo aplankai) ir neformaliais metodais (stebint, analizuojant, aptariant).

Vaikų pasiekimų ir pažangos vertintojai

Vaiko pasiekimus vertina: pedagogai, tėvai, judesio korekcijos mokytojas, meninio ugdymo mokytojas.

Vaiko pažangos vertinime dalyvauja: pedagogai, tėvai ir patys vaikai (nuo 4 metų.).

Didelių, vidutinių ugdymosi ir elgesio sunkumų turinčių vaikų pasiekimus ir pažangą nuolat stebi, fiksuoja grupių pedagogai, socialinis pedagogas, logopedas ir konsultuojasi su Vaiko gerovės komisija. Esant reikalui kartu su pagalbos vaikui specialistais, šeima (globėjais) rengiami individualūs ugdymosi planai.

Vaikų pasiekimų ir pažangos vertinimo dažnumas ir aptarimas

Vaiko pasiekimai pedagogų, pagalbos vaikui specialistų ir tėvų vertinami du kartus metuose - vaikui pradėjus lankyti įstaigą (spalis) ir baigiantis mokslo metams (gegužė).

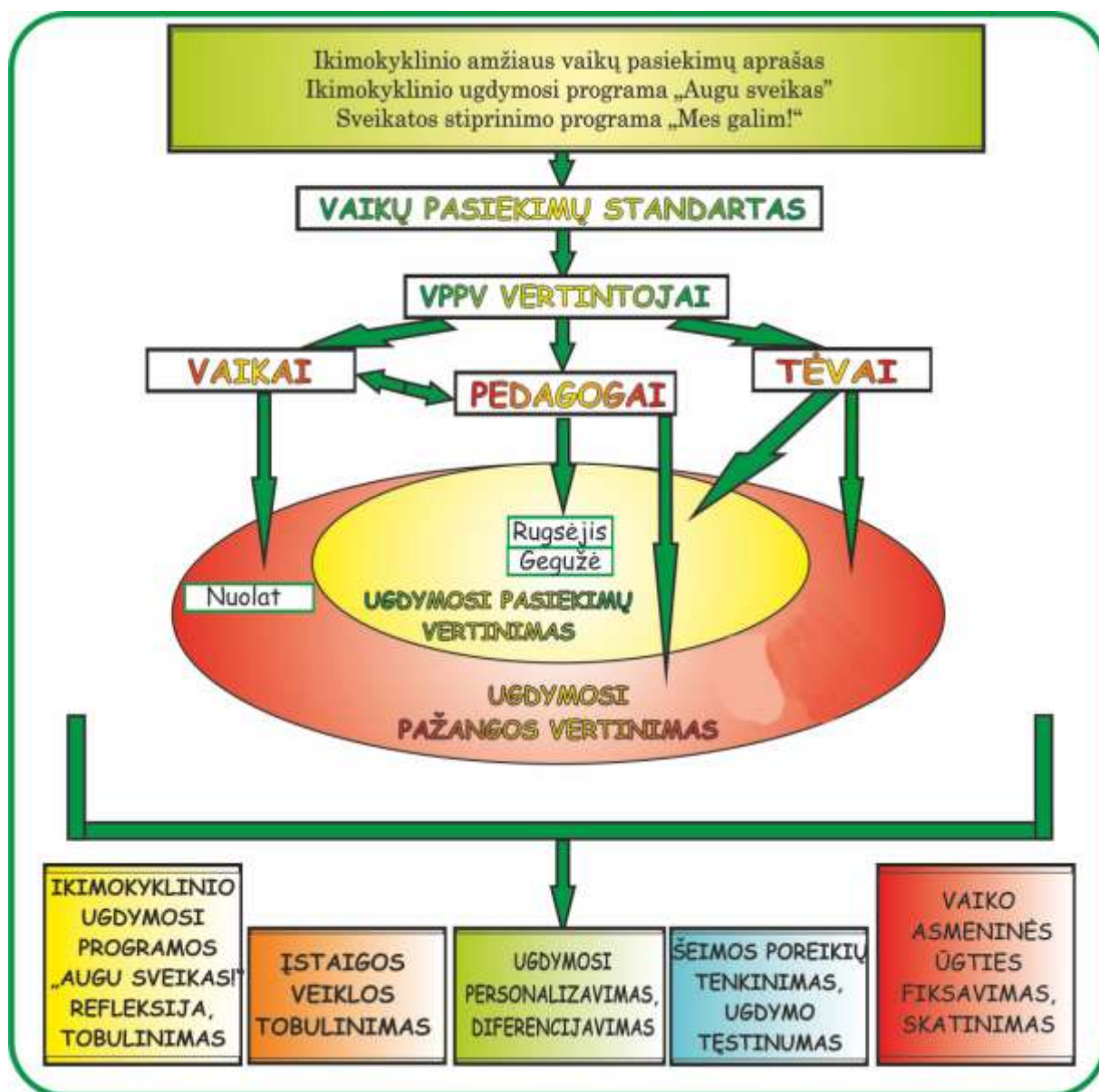
Vaiko pažanga nuolat stebima ir vertinama pedagogų, tėvų. Vaikai nuo 4 metų savo pažangą patys nuolat vertina pagal įstaigos parengtą metodiką.

Vaikai, turintys kalbos sutrikimų, vertinami rugsėjo, sausio ir gegužės mėnesiais pagal kalbos vertinimo korteles.

Vaiko individualūs pasiekimai, pažanga aptariami su tėvais individualių pokalbių metu mokslo metų pradžioje ir mokslo metams baigiantis. Informacija apie vaiko individualius pasiekimus neviešinama. Apibendrinti vaikų pasiekimų duomenys aptariami metodinės grupės pasitarimuose. Vaikų su kalbos ir komunikavimo sutrikimais ar kitais ugdymosi sunkumais pasiekimai ir pažanga aptariami Vaiko gerovės komisijos posėdžiuose rugsėjo, sausio ir gegužės mėnesiais.

Vertinimo rezultatai panaudojami planuojant ugdymosi procesą, teikiant

pagalbą ir paramą vaikui, šeimai bei siekiant įgyvendinti įstaigos ugdymosi tikslus ir uždavinius, tobulinant pedagogo tyrėjo - analitiko kompetenciją.

3 pav. Šiaulių lopšelio – darželio „Žiogelis“ vaikų pasiekimų ir pažangos vertinimo modelis

Vaikų pasiekimų ir pažangos fiksavimo formos

Kokybinių vaiko pasiekimų ir pažangos vertinimo informacija fiksuojama įstaigos parengtose ir patvirtintose formose (Pirmasis pasiekimų aprašas, Antrasis pasiekimų aprašas, Pažangos dienoraštis) bei kaupiama vaiko asmens byloje. Šiose formose pateikta informacija apie vaiko pasiekimus, pažangą, ugdymosi sunkumus, jų šalinimo galimybes atskirose ugdymosi srityse. Vaiko bylose taip pat saugomi adaptacijos vertinimo dokumentai, kurie pildomi praėjus 2-4 savaitėms nuo lopšelio-darželio lankymo pradžios.

Kiekybinis vaikų pasiekimų vertinimas vykdomas pagal įstaigos

bendruomenės parengtas ir direktoriaus įsakymu patvirtintas formas.

Vaiko pažangą atspindintys darbai kaupiami grupėse individualiame sektuve, kuris atiduodamas ugdytinio tėvams (globėjams) vaikui baigus mokslo metus.

LITERATŪRA

1. Ankstyvojo ugdymo vadovas: tėvams, globėjams, pedagogams: vaikas iki trejų metų, sud. O. Monkevičienė, Vilnius, 2001.
2. Bakūnaitė J. Humanistinio vaikų ugdymo programa. Auginu gyvybės medį. Vilnius, 1998.
3. Bee, H., Boyd, D. Augantis vaikas. Vilnius, 2011.
4. Dodge, T. D., Colker, J. L., Heroman, C. Ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas. Vilnius, 2002.
5. Gage N.L., Berliner D. C. Pedagoginė psichologija. Vilnius, 1992.
6. Geros mokyklos koncepcija. 2015
7. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas. Vilnius, 2015.
8. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų vertinimas. Metodiniai patarimai, prieiga internetu: <https://sodas.ugdome.lt/metodiniai-dokumentai/perziura/1719>
9. Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos. Vilnius, 2015.
10. Jūsų vaikas - ikimokyklinukas. Švietimo aprūpinimo centras, 2015. Internetinė prieiga: <https://sodas.ugdome.lt/metodiniai-dokumentai/perziura/3251>
11. Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“, 2012.
12. Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymas. Prieiga internetu: [http://www.sac.smm.lt/images/file/ebiblioteka/Lietuvos%20Respublikos%20svietimo%](http://www.sac.smm.lt/images/file/ebiblioteka/Lietuvos%20Respublikos%20svietimo%20statymas.pdf)
13. Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programai rengti. Vilnius, 2006.
14. Monkevičienė O.(sud.). Ankstyvojo ugdymo vadovas. Vilnius, 2001.
15. Monkevičienė O. Naujojo ugdymo turinio bei kūrybinio jo įgyvendinimo būdų psichologinės-pedagoginės ištakos. Vėrinėlis. Knyga auklėtojais. I dalis., Vilnius, 1993.
16. Portage ankstyvojo ugdymo programa, 1994.
17. Trister, D. Ankstyvojo amžiaus vaikų ugdymas. Vilnius, 2008.
18. Universaliosios sveikatos ugdymo bei rengimo šeimai ir lytiškumo ugdymo programa. Vilnius, 2000.
19. Ušėckienė L. XX a.pedagogikos kryptys ir švietimo sistemos. Šiauliai, 2003
20. Vaiko gerovės koncepcija.
21. Vaiko teisių konvencija. Lietuvos nacionalinis UNICEF komitetas, 2000.
22. Vaikų darželio programa “Vėrinėlis”. Vilnius, 1993.
23. Valstybinė švietimo 2013-2022 metų strategija. 2013.
24. Vyšniauskienė V., Skridulienė J. OPA – PA. Priešmokyklinio ugdymo knyga. 1, 2, 3 dalis. Vilnius, 2014, 2015.

PRIEDAI

I priedas

JUDRIEJI ŽAIDIMAI LAUKE

ANKSTYVASIS AMŽIUS

„Saulutė – lietutis“

Vedantysis pasako „saulutė“, vaikai bėgioja aikštelėje. Kai pasakoma „lietutis“, visi subėgę prie vedančiojo pritupia. Vedantysis ištiesęs rankas į šalis, imituoja skėtį.

„Paukšteliai į lizdelius“

Aikštelėje kreida nupiešiami 2-3 dideli apskritimai. Tai bus paukščių lizdeliai. Vedantysis sako, kad lauke šviečia saulutė, o paukšteliai skrenda ieškoti maisto. Vaikai imituoja paukščių skridimą. Kai pasakoma „lietus!“, paukšteliai turi greitai skristi ir užimti vietas lizdeliuose.

„Pavyk sviedinį“

Vaikai sustoja į vieną liniją. Vedantysis išmeta sviedinius (jų yra tiek, kiek vaikų) į skirtingas puses, toliau nuo vaikų. Pasakius „pavyk sviedinį“ vaikai bėga paskui sviedinius ir surenka juos į krepšį.

„Katė ir paukštis“

Vienas vaikas katė, kiti – paukščiai. Katė gauda, paukščiai stengiasi, kad jų nepagautų. Galima keisti judėjimo būdą, šokinėti suglaustomis kojomis, eiti kaip ančiukai, ropoti keturiomis.

„Saulė ir lietus“

Vaikai pasirenka sau namelius: suoliuką, ant žemės nubrėžtus skritulius, lankus. Kiekvienas vaikas turi namelį. Po signalo „Saulė“ vaikai eina pasivaikščioti, vaikščiodami jie atlieka įvairius judesius (skina gėles, renka uogas, gauda drugelius). Po signalo „Lietus“ slepiasi nameliuose.

„Neužkliudyk“

Ant grindų išdėstoma daug smulkių daiktų: kaladėlių, kėglių, vėliavėlių ir kt. Vaikai stovi viename gale. Po signalo jie turi pereiti arba perbėgti į kitą galą, neužkliudydami daiktų. Daiktus reikia aplenksti, peržengti, persokti.

„Milžinai ir nykštukai“

Gali žaisti visa grupė. Vaikai išrikiuojami į vieną eilę. Pasakius „Milžinai“ vaikai turi atsistoti, o tarus „Nykštukai“ atsitūpti. Vaikams neteisingai atlikus veiksmą tenka palikti žaidimą. Laimi vaikas ilgiausiai žaidęs ir nė sykį nesuklydęs.

„Katinas eina“

Visi vaikai laisvai laksto ir vaizduoja peles. Prie jų sėlina „katinas“. Sušukus „Katinas eina!“, visi sustingsta tokioje padėtyje, kokioje signalas juos užklupo. Kas sujuda, katinas turi teisę juos sugauti. Sugautas virsta katinu.

„Lėktuvai“

Vaikai atsistoja vorele vienas už kito nugaros, ištiesia rankas į šalis, eina kartodami ketureilį: „Rido rito, rido rito. Kas pralenks lėktuvą šitą?“ Vaikai eina, vingiuoja tarp medžių, krūmų, stengiasi sparnais nekliudyti jų, neužlipti draugui ant kulnų. Sušvilpus vaikai išsiskirsto ir „skraido“ kas sau. Vėl sušvilpus sustoja vorele, vėl eina tarp medžių kartodami ketureilį.

IKIMOKYKLINIS AMŽIUS

„Bite, bite duok medaus“

Variantas 1. Žaidėjai bėgioja aikštelėje. Vienas žaidėjas – bitė – paskiriamas gaudytoju. Jis stengiasi „įgelti“ vaikams (paliesi ranka). Žaidėjai bėgiodami erzina „bitę“: „Bite, bite, duok medaus“. Jei „bitė“ įgelia, žaidėjai pasikeičia vaidmenimis. Laimi tie, kurie liko nesugauti.

Variantas 2. Paliestas žaidėjas turi pritūpti. Jį gali išvaduoti kiti žaidėjai, paliesdami ranka.

„Iš miesto į miestą“

Apibrėžiami žaidimo aikštelės kampai. Tai miestai. Visi žaidėjai paskirstomi į keturias komandas, kurios užima vietas pažymėtuose miestuose. Aikštelės viduryje stovi du gaudytojai. Po signalo žaidėjai nurodyta kryptimi bėga iš vieno miesto į kitą, saugodamiesi, kad jų nepaliestų gaudytojai. Perbėgus iš vieno miesto į kitą, gaudytojai suskaičiuoja sugautus žaidėjus. Žaidimas kartojamas. Skiriami nauji gaudytojai. Laimi žaidėjai, geriausiai atlikę gaudytojų užduotį ir nesugauti.

„Žemė, vanduo, oras“

Žaidėjai sudaro bendrą ratą. Išrenkamas vienas žaidėjas, kuris atsistoja su kamuoliu į rato vidurį. Jis garsiai pasakęs vieną iš šių žodžių – „žemė“, „vanduo“ ar „oras“ meta kamuolį draugui.

Žaidėjas sugaudamas kamuolį turi ištarti tinkamą žodį. (Jei žemė – tai gyvūnas, jei vanduo – tai žuvis, jei oras – tai paukštis.). Suklydęs žaidėjas eina į ratelio vidurį ir žaidimas kartojamas.

„Einam pasivaikščioti“

Vaikai stovi arba sėdi aikštelės pakraštyje. Vedantysis prieina prie vaiko ir kviečia kartu pasivaikščioti. Vaikas atsistoja ir eina paskui vedantįjį. Prieinama prie kito vaiko ir jis taip pat pakviečiamas. Tas atsistoja paskui pirmąjį ir t.t. Po žodžių „namo, namo“ visi bėga į savo vietas.

„Mano linksmas sviedinys“

Vaikai stovi aikštelės pakraštyje. Vedantysis viduryje atlieka pratimus su sviediniu, parodydamas, kaip lengvai jis atšoka, šokinėja atmušus ranka. Po to vedantysis siūlo patiems šokinėti kaip „sviedinukai“. Vedantysis deklamuoja „Mano linksmas kamuoly, kurgi taip toli riedi?“. Baigęs eilėrašį sako „Dabar pavysiu“. Vaikai nustoja šokinėti ir bėga nuo vedančiojo.

„Sveikas gyvas“

Visi sustoja ratu, vienas vaikščioja aplinkui ir suduoda kuriam nors rate stovinčiam į nugarą sakydamas „sveikas gyvas“ ir bėga aplink ratą. Pakviestasis bėga priešingon pusėn, susitikę paduoda vienas kitam ranką ir sako „kaip sekasi?“ Paklausia ir bėga toliau, kuris pirmas atbėga į tuščią vietą, tas atsistoja, o kitas bėga aplink ratą ir kviečia kitą.

„Atsikratyk kamuolio“

Vaikai suskirstomi į dvi komandas. Viena komanda atsistoja vienoje aikštelės pusėje, kita – kitoje. Kiekvienai komandai duodama po 6 kamuoliukus. Davus ženklą, abi komandos stengiasi permesti kamuolius į priešininko pusę. Po minutės žaidimas sustabdomas ir žiūrima, kurioje pusėje mažiau kamuoliukų. Toji komanda gauna tašką. Žaidimas kartojamas.

„Gaudytojai“

Išrenkamas gaudytojas. Rankoje jis laiko spalvotą skarelę. Kiti vaikai išsiskirsto aikštelėje. Davus ženklą, gaudytojas stengiasi pavyti kurį nors žaidėją ir paliesti jį skarele. Paliestasis žaidėjas paima skarelę, pakelia ją aukštyr ir sušukęs „aš gaudytojas!“ vejasi kitus žaidėjus. Žaidimą laimi vaikas, mažiausiai kartų buvęs gaudytoju.

„Lapių lenktynės“

Išrenkamas žaidimo vedėjas. Kiti žaidėjai poromis (atsistoję vienas už kito) sustoja ratu veidu į vidurį. Pirmieji porų žaidėjai, esantys rato vidinėje dalyje – „lapės“. Rato viduryje

padedamas „gaidelis“ (koks nors daiktas, pvz., kamuoliukas, kėglis). Vedėjui davus signalą, lapės apsisuka, išlenda pro užpakalyje stovinčio žaidėjo išskėstas kojas, apibėga aplink, vėl įlenda ir čiumpa „gaidelį“. Laimi žaidėjas, pirmas atlikęs užduotį. Po to porų žaidėjai pasikeičia vietomis.

„Estafetė su balionais“

Žaidėjų skaičius: 10-20. Priemonės: pripūsti balionai ir vėliavėlės kiekvienai komandai. Komandų žaidėjai išsirikiuoja voromis prie starto linijos. Už 10-15 m. prieš komandą padėta vėliavėlė. Pirmieji komandų žaidėjai turi pripūstus balionus. Po signalo, šie žaidėjai, smūgiuodami balionus rankomis, bėga iki vėliavėlės ir grįžta atgal. Palietę komandos draugą, stojasi į voros galą. Kiti žaidėjai užduotį kartoja. Laimi komanda, greičiau ir tiksliau atlikusi užduotį.

„Zuikiai“

Žaidėjų skaičius: 5-20. Vienas žaidėjas – kurtas, kiti – zuikiai. Kurtas gaudo, zuikiai nuo jo bėga. Pagautas tampa nauju kurtu, o buvęs kurtas – zuikiu. Jei žaidėjų daug, gali būti keli kurtai.

Variantas 1. Kurtas gali pagauti tik atskirai stovintį ar bėgantį zuikį. Zuikis, kuriam gresia pavojus būti pagautam, gali būti kito draugo išgelbėtas. Susikabinusių zuikių kurtas liesti negali.

Variantas 2. Ir zuikiai, ir kurtas visą laiką šokinėja ant vienos kojos. Koją galima keisti. Tik sustoti galima ant abiejų kojų. Aikštelės dydį reikia sumažinti.

„Vilkas griovyje“

Aikštelėje nubrėžiamos lygiagrečios dvi linijos, t.y. griovys. Grioviu vaikšto vienas vaikas – vilkas. Visi kiti vaikai – avys – sustoja vienoje griovio pusėje. Davus ženklą, avys turi peršokti griovį ir nubėgti į ganyklą. Vilkas, bėgiodamas griovyje, stengiasi paliesti kuo daugiau avių. Paliestos avys stovi vietoje. Kai visos avys perbėga į ganyklą, duodamas ženklas avims grįžti namo.

„Gelbėk!“

Vaikai laisvai bėgioja po aikštelę. Vienas vaikas – vilkas, o kitas – kiškis. Kiškis turi lazdelę. Vilkas gaudo kiškį. Kai kiškiui gresia pavojus, jis sušunka „Gelbėkit!“ ir perduoda lazdelę kitam vaikui. Šis tampa kiškiu, ir vilkas jau turi gaudyti kitą kiškį. Pastabos: jeigu vilkas nepagauna kiškio, vilką reikia pakeisti, jeigu kiškis išmeta lazdelę, jis laikomas pagautu.

„Gaisrininkai“

Nubrėžiami 3-4 kvadratai – gaisrininkų mašinos. Į tiek pat grupių suskirstomi ir vaikai – gaisrininkai. Kiekviena grupė atsisėda į savo mašiną. Pasakius „Poilsis“, visi gaisrininkai laisvai

vaikšto ir atlieka įvairius judesius. Sušukus „Gaisras!“, visi kuo greičiau bėga į savo mašinas. Laimi komanda greičiausiai atbėgusi į savo mašiną.

„Pelės sandėlyje“

Vaikai - „pelės“ tupi urveliuose. Kitame gale 40-50 cm. aukštyje virvute atitveriamas „sandėlis“ Šone tupi „katinas“. „Katinui“ užmigus „pelės“ bėga žaisti į „sandėlį“ pralenda pro virvutę „griauzia maistą“. Staiga pabunda „katinas“ sukniaukia ir bėga gaudyti „pelį“. Pelės sprunka iš sandėlio. Žaidimas kartojamas keičiant „katinus“.

„Rask porą“

Vaikai sustoja į du ratus. Išoriniame rate vienu vaiku turi būti daugiau – jis neturės poros. Sušukus „Bėk“ išoriniame rate stovintys vaikai bėga ratu, o vidurinis ratas stovi vietoje. Sušukus „Stok“ kiekvienas stengiasi sustoti prie kurio nors viduriniojo rato vaiko ir sudaryti porą. Vaikas be poros lieka išoriniame rate. Pažaidus, keičiami „ratai“ vietomis ir taip pasikeičia vaikai.

„Upeliukas“

Pusė vaikų – „akmenukai“ – eina ratu susikibę rankomis. Kita pusė vaikų, „žuvytės“ – vaikšto ratelio viduryje arba už jo. Visi kartu dainuoja: „Upeliukas plaukia plaukia, o žuvytės šaukia šaukia“. Po šių žodžių „akmenukai“ pakelia rankas aukštyn, o žuvytės bėgioja – nardo tarp jų. „Akmenukai“ tęsia dainą: „Eikš panardyk tarp žolių, akmenukų didelių“ Po to „žuvytės“ tampa „akmenukais“, o „akmenukai“ – „žuvytėmis“.

„Daržovės“

Visi dalyviai daržovės: morkos, ropės, kopūstai ir kt. Vedantysis sako „Ropė“, ropė atsistoja apibėga visus ir sugrįžta į savo vietą. Tą patį daro ir kitos daržovės. Pasakius „Visos daržovės“, visi atsistoja ir bėga vorele aplink. Po signalo „Daržovės į vietą“ visi vaikai sugrįžta į savo vietą.

„Vištų gaudymas“

Visi vaikai užsiriša akis, išskyrus vieną, kuris rankoje laiko skambutį ir skambina juo bėgiodamas vis kiton vieton, kuris jį sugauna, tas ima skambutį, o sugautajam užriša akis.

„Lapių uodegų gaudymas“

Skaičiuote išrenkamas gaudytojas. Kiti žaidėjai pasiima po virvelę ir užsikiša jos kraštą už kelnių gumos nugaros pusėje. Prasideda gaudymas. Gaudytojas turi bėgdamas traukyti žaidėjų

„uodegas“. Žaidėjas, praradęs savo „uodegą“, iškrenta iš žaidimo arba padeda gaudyti kitus žaidėjus. Laimi vienas arba keli žaidėjai, likę su „uodega“.

„Gužučiai“

Ratu į žemę įbesti vytelių – viena mažiau nei yra žaidėjų, maždaug kas 2-3 žingsnius viena nuo kitos. „Gužučiai“ atsistoja prie vytelių ir įsitveria. Vienas „gužutis“ stojasi į rato vidurį ir „gužučiams“ keičiantis vietomis, stengiasi užimti kurio nors „lizdą“. Netekęs vietos „gužutis“ eina į vidurį.

„Amatininkai“

Vedantysis sako : „Kas nori būti stalius?“ ir išskaičiuoja, kas bus. Paskui išskaičiuoja kas bus vairuotojas, artojas, lakūnas ir t.t. Tada vedėjui davus ženklą, visi paeiliui „dirba“ savo darbą. Geriausiai profesiją pavaizdavusį galima apdovanoti. Galima žaisti visiems vaizduojant vieną profesiją pvz., būti šokėjais, sportininkais, ir pan.

„Šviesoforas“

Vaikai sustoti gali įvairiai: į eilę, ratu ar puslankiu. Vedančiajam pakėlus raudoną vėliavėlę, visi stovi vietoje, geltoną – stovi ant vienos kojos, žalią – žygiuoja vietoje. Susimaišiusiems gali būti skiriami „baudos taškai“ (prisegami skalbinių segtukai). Tie kas nepadarė nei vienos klaidos – gali gauti prizą.

„Meškerė“

Vaikai sustoja ratu ištiestų rankų atstumu vienas nuo kito. Vienas stovi rato centre . Jis turi virvutę, prie kurios vieno galo pririštas smėlio maišelis. Tai „meškerė“. Vedantysis suka „meškerę“ pro vaikų kojas taip, kad smėlio maišelis šliaužtų žeme. Vaikai atidžiai seka „meškerę“ stengdamiesi peršokti per ją. Pralaimi tie- kuriuos „meškerė“ užkliudo.

„Stotelė“

Vaikai sustoja į vorą ir atsimenta savo vietą. Auklėtoja davus signalą, vaikai išsilaksto. Pasakius „Stotelė“, vaikai greitai turi sustoti į savo vietas.

„Gaudyk“

Vaikai sustoja toliau vienas nuo kito rateliu. Meta vienas kitam kamuolį, kuris nepagauna kamuolio turi paimti, o kiti tuo metu bėga tolyn. Kai paima kamuolį vaikas pasako „Stop“. Visi sustingsta. Žaidėjas turi pataikyti į bet kurį sustingusį vaiką

„Sviedinys puode“

Ant žemės pastatyti puodą. Žaidėjai, atsistoję nuo jo už keleto žingsnių, paeiliui sviedžia kamuolį, stengdamiesi jį įmesti. Iš pradžių stovima arčiau, o paskui nuo puodo tolstama. Kuris pirmas pataiko į puodą 5 kartus iš vis tolesnio atstumo, tas ir laimi.

„Žuvys ir tinklas“

Gali žaisti visa grupė. Išsiskaičiavus vienas vaikas pradeda gaudyti kitus vaikus. Sugautas vaikas prisijungia. Taip pasidaro tinklas, kuris didėja su kiekvienu sugautu vaiku. Paskutinis, likęs nesugautas laimi ir tampa „tinklu“.

„Kiek ir ko“

Išsiskaičiavus vienas vaikas tampa vedančiuoju. Kiti vaikai klausia pvz. „Jonai, Jonai, kiek ir ko?“ Jonas sugalvoja gyvūną (pvz. kiškį) ir sako: „Tris kiškius“. Vaikai šoka link Jono tris kartus. Vaikas, kuris pasiekia pirmas vedantįjį laimi ir tampa vedančiuoju. Vedantysis stebi, kad visi kuo tiksliau pamėgdžiotų gyvūno eiseną. Kas nežino, kaip juda įvardintas gyvūnas, stovi vietoje.

FIZINIO AKTYVUMO PRATYBŲ METINIS PLANAS

ANKSTYVASIS AMŽIUS

Data		Pagrindinių judesių lavinimas
RUDUO		
RUGSĖJIS	<u>I savaitė</u>	Apsilankymas ankstyvojo amžiaus grupėse. Susipažinimas su vaikais. Sveikatos pažymų analizė.
	<u>II savaitė</u>	Vaikai apsilanko sporto salėje, apžiūri sportinį inventorių. Laisvai bėgioja, laipioja.
	<u>III savaitė</u>	Bėgioja išsisklaidžius visoje salės erdvėje. Mėto kamuolius sau patogiu būdu, juos renka ir meta į pintinę.
	<u>IV savaitė</u>	Einant įveikia nesudėtingas kliūtis sau patogiu būdu. Ropoja remiantis plaštakomis ir keliais, plaštakomis ir pėdomis.
SPALIS	<u>I savaitė</u>	Eina nuo vieno salės galo iki kito, atlieka užduotis rankomis, kojomis. Vaikšto minkštais sportiniais takeliais, įveikia nedideles kliūtis padėtas iš eilės.
	<u>II savaitė</u>	Eina didelėje ir ribotoje erdvėje. Rideną ir vejasi kamuolį.
	<u>III savaitė</u>	Bėga pasistiebus, tiesiomis kojomis. Pašoka aukštyn, atsispiria abiem kojom. Šokinėja ant batuto su suaugusiojo pagalba.
	<u>IV savaitė</u>	Skambant muzikai ritmiškai barškina, stuksena kokiu nors daiktu. Žaidžia muzikinius žaidimus.
LAPKRITIS	<u>I savaitė</u>	Bėga pagal auklėtojos duotą signalą. Kaitalioja ėjimą su bėgimu. Meta kamuolį ir jį vejasi. Bando gaudyti metamą kamuolį.
	<u>II savaitė</u>	Išlaiko pusiausvyrą einant sumažintu atramos plotu. Pastovi ant vienos kojos (3-4 s.). Nušoka nuo (10-15 cm) paaukštinimo.
	<u>III savaitė</u>	Eina salės pakraščiais pagal orientyrus. Eina stumdamas ar tempdamas daiktą. Lipa kopėtėlėmis paguldytomis ant žemės.
	<u>IV savaitė</u>	Eina ratu susikibus rankomis. Skambant muzikai ritmiškai trepsi, tūpčioja, ploja. Žaidžia muzikinius žaidimus.
ŽIEMA		
GRUODIS	<u>I savaitė</u>	Eina pristatomu žingsneliu (virve, lanku, lazda). Šokinėja abiem kojom nurodyta kryptimi.
	<u>II savaitė</u>	Keičia ėjimą su bėgimu. Pralenda pro kliūtis keturpėsčia, šliaužiant. Peršoka nedideles kliūtis (padėtas iš eilės).
	<u>III savaitė</u>	Eina atliekant užduotis rankomis. Meta ir gauda kamuolį abiem rankomis, jį paveja.
	<u>IV savaitė</u>	Žaidimų savaitė (Kalėdos).
SAUSIS	<u>I savaitė</u>	Žaidimų savaitė (Atostogų savaitė).
	<u>II savaitė</u>	Eina nurodytu žingsneliu, laikosi atstumo einant. Nušoka į nurodytą vietą. Žaidžia žaidimus su šuolių judesiais.
	<u>III savaitė</u>	Bėga pasistiebus, nurodyta kryptimi. Pralenda pro lenktą tiltelį šliaužiant.
	<u>IV savaitė</u>	Improvizuoja pagal atliekamą dainelę, atlieka imitacinius judesius.
VASARIS	<u>I savaitė</u>	Vaikščiojant derina rankų ir kojų judesius. Lipa vertikaliomis kopėtėlėmis pristatomu žingsniu (2-4 skersinius).
	<u>II savaitė</u>	Juda šonu, ratu, atbulomis. Vaikščioja minkštais sportiniais takeliais, įveikia kliūtis padėtas iš eilės. Rideną kamuolį vienas kitam (1.5 m.) atstumu.

	<u>III savaitė</u>	Išlaiko pusiausvyrą einant sumažintu atramos plotu. Atsispiria nuo žemės ir pašoka abiem kojomis, stengiasi nušokti pritūpus.
	<u>IV savaitė</u>	Laisvai bėgioja visoje salės erdvėje, randa savo vietą. Mėgdžioja, imituoja žaidinimų, gyvūnų, augalų judesius.
PAVASARIS		
KOVAS	<u>I savaitė</u>	Atlieka pratimus plokščiapėdystės profilaktikai. Apeina, peržengia kliūtis. Lipa vertikalia gimnastikos sienele pristatomu žingsniu.
	<u>II savaitė</u>	Bėga atliekant užduotis kojomis. Pratimai kojų plokščiapėdystės profilaktikai. Peršoka dvi iš eilės esančias neaukštas kliūtis (sau patogiu būdu).
	<u>III savaitė</u>	Atlieka pusiausvyros pratimus vietoje. Ropoja minkštais sportiniais takeliais. Šokinėja iš lanko į lanką (sau patogiu būdu).
	<u>IV savaitė</u>	Šoka sukdamasis rateliu. Atlieka pratimus pagal muziką. Sustoja į vorą (traukinuką), ratą.
BALANDIS	<u>I savaitė</u>	Eina ritmingai, laisvai mojuojant rankomis. Nušoka nuo (10-15cm) paaukštinimo ant čiužinio.
	<u>II savaitė</u>	Keičia ėjimą su bėgimu, atlieka užduotis rankomis ir kojomis. Kūno judesiais vaizduoja įvairius darbus.
	<u>III savaitė</u>	Bėga ratu. Meta kamuolį į grindis abiem rankom ir stengiasi sugauti. Meta mažus kamuoliukus į horizontalų taikinį.
	<u>IV savaitė</u>	Išreikia emocijas laisvai improvizuojant muzikinį kurinį. Šoka spontaniškai kurdamas dviejų-trijų judesių (eina, pritūpia, pasisuka ir pan.) seką.
GEGUŽĖ	<u>I savaitė</u>	Bėga išsisklaidžius vorele. Bando bėgti keisdamas greitį ir kryptį. Šliaužia pro įvairių aukščių kliūtis.
	<u>II savaitė</u>	Eina ant priekinės pėdos dalies, kulnų ant išorinės pėdos dalies. Spirti kamuolį nurodyta kryptimi.
	<u>III savaitė</u>	Šokinėja vietoje ir judant į priekį atsispiriant abiem kojom. Nušoka nuo paaukštinimo (10-15 cm).
	<u>IV savaitė</u>	Muzikiniuose rateliuose judesiais, veiksmams vaizduoja siužeto elementus, reiškia savaimė kilusias emocijas.

IKIMOKYKLINIS AMŽIUS

Data	Pagrindinių judesių lavinimas	
RUDUO		
RUGSĖJIS	<u>I savaitė</u>	Atlieka rikiuotės ir tvarkos pratimus. Eina ir bėga tiesia linija, vorele vienas paskui kitą. Atlieka pusiausvyros pratimus vietoje, judesyje. Atlieka bendruosius pratimus su gimnastikos kamuoliais.
	<u>II savaitė</u>	Bėgimą kaitalioja su ėjimu, išsisklaidžius randa savo vietą. Atlieka pratimus viso kūno raumenims iš įvairių padėčių. Pralenda ropojant, pritūpus veidu nurodyta kryptimi.
	<u>III savaitė</u>	Atlieka rikiuotės pratimus, žino kaimynus iš dešinės ir kairės. Einant ir bėgant reaguoja į garsinį ir vaizdinį signalą. Atlieka bendrojo lavinimo pratimus su kamuoliu. Meta kamuolį vienas kitam ir gauda.
	<u>IV savaitė</u>	Žaidžia vaizduojamuosius (darbo proceso, augalų vegetacijos, gyvūnų) šokamuosius žaidimus. Šoka trijų-keturių natūralių judesių (bėga, sukasi, pritūpia, pašoka ir pan.) šokius.
SPALIS	<u>I savaitė</u>	Eina ir bėga voroje, sustoja pagal signalą, bėgant keičia kryptį. Atlieka pratimus kojų raumenims stiprinti. Žaidimai su kamuoliu, kamuolio spyrimas. Taiko futboliuko žaidimo elementus.

	<u>II savaitė</u>	Bėgant atliekant užduotis. Atlieka bendruosius pratimus su įrankiais. Perlipa, lenda, šliaužia pro kliūtis. Meta smėlio maišelį į tolį.
	<u>III savaitė</u>	Bėga įveikiant kliūtis. Atlieka pratimus rankų ir pečių lanko raumenų jėgai lavinti. Žaidžia žaidimus su kamuoliu vikrumui lavinti. Taiko trikrepsio žaidimo elementus.
	<u>IV savaitė</u>	Šoka sukamuosius ratelius. Šokdamas spontaniškai kuria trijų-keturių natūralių judesių seką.
LAPKRITIS	<u>I savaitė</u>	Eina ir bėga įvairios formos rikiuotėje, pagal orientyrus, peršoka per įvairias kliūtis (sau patogiu būdu). Atlieka greitumo lavinimo pratimus. Laipioja horizontalioje plokštumoje. Lipa nuožulniomis kopėčiomis, šliaužia.
	<u>II savaitė</u>	Bėga lenktyniaujant, darant posūkius. Atlieka pratimus porose jėgos lavinimui bei liemens raumenynui stiprinti. Nušoka atsispiriant abiem kojomis. Šokinėja abiem kojom judant pirmyn. Pašoka siekiant pakabinto daikto.
	<u>III savaitė</u>	Eina įvairiais būdais, kryptimis, skirtingu tempu. Atlieka bendrojo lavinimo pratimus su kamuoliu. Meta kamuolį su atšokimu į žemę. Varo ir spiria kamuolį.
	<u>IV savaitė</u>	Laisvai improvizacija pagal muzikinį kūrinį. Šoka sukamuosius ratelius taikant natūralius bėgimo, sukimosi, pašokimo žingsnelius.
ŽIEMA		
GRUODIS	<u>I savaitė</u>	Einant ir bėgant išlaiko atstumą, atlieka pagrindinius judesius kojomis. Atlieka bendruosius pratimus nugaros raumenims stiprinti su gimnastikos kamuoliais. Ropoja keturpėščia, įveikia kliūtis persiritimo būdu.
	<u>II savaitė</u>	Bėga 1-1,5 min. vidutinišku tempu be sustojimo. Geba keisti tempą, daryti posūkius, išsisklaidyti ir vėl išsirikiuoti. Atlieka pratimus iš įvairių pradinių padėčių su pasirinktu inventoriumi. Lipa gimnastikos siennele (sau patogiu būdu).
	<u>III savaitė</u>	Šoka sukamuosius ratelius, paprastų (paprastasis, aukštas paprastasis, šaudyklės ir pan.) žingsnių ratelius.
	<u>IV savaitė</u>	Žaidimų savaitė (Kalėdos).
SAUSIS	<u>I savaitė</u>	Žaidimų savaitė (Atostogų savaitė).
	<u>II savaitė</u>	Atlieka rikiuotės ir tvarkos pratimus. Eina ir bėga įvairios formos rikiuotėje, derinant rankų ir kojų judesius. Atlieka bendruosius lavinimo pratimus su gimnastikos lankais (55-65 cm). Laipioja vertikalioje, nuožulnioje plokštumoje.
	<u>III savaitė</u>	Eina įveikiant kliūtis: lipa, lenda, šliaužia, persirita. Peršoka kliūtis atsispiriant abiem kojom. Atlieka bendrojo lavinimo pratimus su kamuoliais. Meta ir gauda kamuolį su/be atšokimo į žemę.
	<u>IV savaitė</u>	Šoka sukamuosius ratelius poroje, taiko paprastuosius (paprastasis, aukštas paprastasis, šaudyklės ir pan.) žingsnelius.
VASARIS	<u>I savaitė</u>	Bėga įvairiomis kryptimis, keičia tempą (su parašiotu). Sustoja į eilę, vorą nuo didžiausio, nuo mažiausio. Atlieka tempimo pratimus. Pašoka atsispiriant abiem kojomis. Nušoka nuo 15-20 cm paaukštinimo.
	<u>II savaitė</u>	Eina ir bėga atliekant pratimus kojomis, derinat su rankų judesiais. Juda atbulomis, šonu. Atlieka kojų raumenynui stiprinti skirtus pratimus. Atlieka šuolį į aukštį iš vietos. Šokinėja per ilgą šokdynę.
	<u>III savaitė</u>	Bėgioja vingiais, greitėdamas, lėtėdamas, lenktyniaudamas. Atlieka vikrumo, koordinacijos ir pusiausvyros lavinimo pratimus (su pasirinktu inventoriumi). Meta nedidelį kamuoliuką į horizontalų ir vertikalų taikinį (sau patogiu būdu).
	<u>IV savaitė</u>	Šoka sukamuosius ratelius (poroje) atliekant paprastuosius žingsnelius.
PAVASARIS		
O V	<u>I savaitė</u>	Atlieka rikiuotės ir tvarkos pratimus. Eina ir bėga atlikdamas pratimus pagal muziką. Atlieka pratimus kojų raumenų jėgai lavinti. Šoka į aukštį įsibėgėjus.

	<u>II savaitė</u>	Atlieka pratimus plokščiapėdystės profilaktikai. Atlieka bendruosius pratimus su gimnastikos lazdomis. Pralenda: priekiu, šonu, pasilenkus, pritūpus.
	<u>III savaitė</u>	Persirikiuoja (iš eilės į vorą, į ratą). Eina įveikdamas kliūtis. Eina suoleliu įkalnėn, nuokalnėn. Atlieka pratimus rankų ir pečių lanko raumenų jėgai lavinti. Meta, permeta, atmuša kamuolį. Taiko trikrepsio žaidimo elementus.
	<u>IV savaitė</u>	Šoka sukamuosius ratelius (poroje) atliekant paprastuosius žingsnelius. Improvizuoja, kuria nesudėtingų judesių seką.
BALANDIS	<u>I savaitė</u>	Einant ir bėgant reaguoja į garsinį signalą. Atlieka rytinės mankštos pratimus. Atlieka koordinacijos ir pusiausvyros lavinimo pratimus (eina tiesiai pakaitiniu ir šoniniu žingsniu). Žaidžia žaidimus – estafetes.
	<u>II savaitė</u>	Eina gimnastikos suoliuku pakaitiniu, pristatomu žingsniu, pernešant daiktus, darant posūkius. Atlieka bendrojo lavinimo pratimus visiems kūno raumenims lavinti. Šoka į gilumą nuo paaukštinimo. Žaidžia siužetinius žaidimus.
	<u>III savaitė</u>	Juda poroje. Atlieka pratimus vikrumui lavinti, bėga lenktyniaujant. Atlieka pratimus poroje. Šoka per trumpą šokdynę.
	<u>IV savaitė</u>	Juda pagal muziką. Laisvai judesiais išreiškia muzikos nuotaiką. Kuria penkių-šešių judesių seką išreikšdamas aplinkos vaizdus (gamtos reiškinius, gyvūnus).
GEGUŽĖ	<u>I savaitė</u>	Eina peršokant neaukštas kliūtis, darant posūkius, juda vingiais, gyvatėle. Atlieka pratimus vikrumui lavinti. Varo ir mēto kamuolį (vienas kitam, su pašokimu nuo žemės, į krepšį).
	<u>II savaitė</u>	Bėga derinant du ar daugiau judesių (bėga ir varosi kamuolį). Atlieka bendrojo lavinimo pratimus su pasirinktu inventoriu. Meta smėlio maišelį į tolį (abiem rankomis).
	<u>III savaitė</u>	Einant išlaiko saugų atstumą, keičia greitį, staigiai sustoja, greitai pajuda iš vietos. Atlieka kvėpavimo gimnastikos pratimus. Šokinėjant derina skirtingus rankų ir kojų judesius (šoka per šokdynę, žaidžia „klases“).
	<u>IV savaitė</u>	Bėgioja lenktyniaujant 30-40-50 metrų (lauke). Šokinėja ant vienos kojos judant pirmyn. Atlieka šuolį į tolį iš vietos. Derina rankų ir kojų judesius lipant kopėtėlėmis. Laipioja lauko įrenginiais.

FIZINIO AKTYVUMO PRATYBŲ TURINYS IR STRUKTŪRA

Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų sritys tiesiogiai integruojamos į kasdienę fizinį aktyvumą skatinančią veiklą. Šios sritys garantuoja vaiko asmens gerovę – stiprina vaiko sveikatą, sveikos gyvensenos įgūdžius, gerina jo emocinę savijautą, tobulina vaiko judesius bei laikyseną, didina jo išstvermingumą, moko priimti sprendimus. Šios sritys papildo iki šiol buvusią fizinio aktyvumo ugdymo(si) struktūrą.

Fizinis ugdymas	Veiklos turinys	Pasiekimų sritys
Sveika gyvensena	savęs pažinimas, savikontrolė, fizinis aktyvumas, sveika mityba, žinios apie neigiamą žalingų įpročių poveikį sveikatai	fizinis aktyvumas, kasdieniai gyvenimo įgūdžiai, emocijų suvokimas, savireguliacija ir savikontrolė, savivoka ir savigarba
Judėjimo bei intelektiniai įgūdžiai	taisyklingą laikyseną, taisyklingas kvėpavimas, judėjimo gebėjimai: ėjimas, bėgimas, ropojimas, pusiausvyra ir kt. dėmesio koncentracija, pasitikėjimas savo jėgomis	iniciatyvumas ir atkaklumas, problemų sprendimas, mokėjimas mokytis, kūrybiškumas
Sporto šakos	judrieji žaidimai (su taisyklėmis), sportiniai žaidimai (mažasis krepšinis, trikrepsis, futboliukas ir kt.), bendroji gimnastika, tenisas, orientavimosi sportas	santykiai su suaugusiais, santykiai su bendraamžiais, aplinkos pažinimas, skaičiavimas, matavimas, tyrinėjimas
Netradicinis fizinis aktyvumas	neolimpinės sporto šakos: aerobika, riedučiai, paspirtukų sportas, joga, kvėpavimo gimnastika ir kt.	sakytinė, rašytinė kalba, meninė raiška, estetinis suvokimas

Fizinį aktyvumą skatinančios pratybos ikimokyklinėje įstaigoje organizuojamos 3 kartus per savaitę (2 pamokėlės – sporto salėje, 1 – lauke). Veiklos trukmė priklauso nuo vaikų amžiaus: ankstyvojo ir 3 metų amžiaus ugdytinių veikla sporto salėje trunka 15 min., 4 – 5 metų ugdytinių – 20 min., 5 – 6 metų ugdytinių – 25 min.

Visi fizinio aktyvumo pratybų veiksmų ir judesių ugdymo procesai vyksta per žaidybines, siužetines veiklas. Vaizdumui ir sudominimui naudojamas įvairus sportinis inventorių bei netradicinių priemonių.

Fizinio aktyvumo pratybų turinį sudaro penkios pratimų rūšys:

1. Pagrindinių judesių lavinimas (bendrieji pratimai, pusiausvyra, kybojimai ir atremtys, šuoliukai per šokdynę).
2. Atletinė veikla (ėjimas, bėgimas, šuoliai, metimai).
3. Judrieji ir atitinkantys vaikų amžių sporto žaidimai (mažasis krepšinis, trikrepsis, futboliukas, badmintonas, žaidimai su taisyklėmis, estafetės).
4. Korekcinė veikla (pratimai taisyklingai laikysenai ugdyti, pratimai plokščiapadystės prevencijai, kvėpavimo pratimai).
5. Fizinis aktyvumas gamtoje (bėgimas įveikiant nesudėtingas gamtines kliūtis, važinėjimasis rogutėmis, judrūs žaidimai sporto aikštyne, važinėjimasis dviračiu, paspirtuku, vandens žaidimai).

Fizinio aktyvumo pratybų struktūra:

FA pratybų dalys	ĮVADINĖ (2-3 min.)	PAGRINDINĖ (pagal vaikų amžių)	BAIGIAMOJI (3-4 min.)
Dalių funkcijos	Skirta funkciniam organizmo parengimui (širdies veiklai, kvėpavimui suaktyvinti), raumenų ir sausgyslių mankštai ir pan.	Mokomi, kartojami, tobulinami programoje numatyti judesiai, ugdomos fizinės savybės. <u>Šią dalį sudaro:</u> 1. Bendrieji pratimai; 2. Pagrindinių judesių mokymas (kartojimas, tobulinimas); 3. Judrus žaidimas.	Skirta atsipalaidavimui, poilsiui. Šios pratybų dalies trukmė, jos turinys priklauso nuo prieš tai buvusios veiklos bei esamo vaikų aktyvumo.
Atlikimo variantai	<ul style="list-style-type: none"> • ėjimas su užduotimis; • ėjimas su kliūtimis; • išraiška, saviraiška judesiu; • vidutinio intensyvumo judrus žaidimas; • rikiuotės ir tvarkos pratimai. 	<u>Bendrųjų pratimų rūšys:</u> <ul style="list-style-type: none"> • klasikiniai; • siužetiniai; • ritminis šokis. <u>Pagrindiniai judesiai formuojami:</u> <ul style="list-style-type: none"> • per siužetą; • klasikiniu būdu; • per judrų žaidimą; • per kūrybinį judesį. <u>Judrus žaidimas:</u> <ul style="list-style-type: none"> • naujo žaidimo mokymas; • žinomo žaidimo įtvirtinimas; • žaidžiamas senas žaidimas; • vaikai siūlo žaidimą. 	<ul style="list-style-type: none"> • ramus žaidimas; • kvėpavimo ir ėjimo pratimai; • atsipalaidavimo pratimai; • muzikiniai, imitaciniai rateliai.